

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἑκάστη ἔτους καὶ εἶνε ἑτήσια.— Γραφεῖον Διδυμ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 26 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. (*Louise de la Ramée*).

Μεταφράσις Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνίχεια (ὅτι σελ. 118.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν *Acornby*.

Ὁ Δουξ τοῦ K*** ἔφθασεν ἐδῶ. Ὡστε αὐ-
ριον θά εἶμαι εἰς τοὺς Βάνσιταρτς. Τί περιμένει
ἀρά γε ἀπὸ τὴν πληξίν τὴν ὁποίαν μοῦ προξεν-
εῖ; Προσπάθησε, σέ παρακαλῶ, νὰ τοῦ δώσης
νὰ ἐνοήσῃ, ὅτι ἡ θεραπεία του καὶ αἱ περιποιή-
σεις του μὲ βαρύνουν φοβερά. Προσεκάλεσα
πολὺν κόσμον εἰς Milton διὰ τὴν θήραν τῶν
φασιανῶν. Σὲ περιμένω. . .

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἀντὶ φασιανῶν, θά εὐρω μόνον ὀρτύκια. Ἐν-
νοεῖς ἄρα, ὅτι ἀπόφασιν ἔχεις νὰ ἐπιστρέψῃς τὸν
προσεχῆ μῆνα εἰς τὸν πύργόν σου; Ἐνόμιζα,
ὅτι εἶχες ἀποφασίσει νὰ μὴ τὸν κατοικήσης ποτὲ
τὸ φθινόπωρον, ἕνεκα τῆς ὑγρασίας.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν *Redleaf*.

Τὸ Milton εἶνε ὑγρὸν, ὅταν τὸ φθινόπωρον
εἶνε ὑγρὸν. Ἐφέτος εἶνε ξηρασία. Μετ' ὀλίγας
ἡμέρας ἐπιστρέφω εἰς τὸν πύργον μου.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδη Σάρτερος.

« Ἀστασία τὸ ὄνομά σου εἶνε γυνή ». (1)

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν. Ἐν *Lifford*.

Τὸ λόγιόν σου στερεῖται πρωτοτυπίας. Δια-
τί νὰ πληρώσης χάριν αὐτοῦ ἐν ἐπιστολικὸν
δελτάριον; Διατί τάχα νὰ μὴ καλέσω τοὺς φί-
λους μου, εἰς τὴν οἰκίαν μου, νὰ κυνηγήσουν τοὺς
φασιανούς μου; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐννοῶ τὸν
λόγον. Λάβε τὴν καλωσύνην νὰ ἐξηγηθῆς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Πρὸς τί αἱ ἐξηγήσεις; Ἡμεῖς οἱ διπλωμάται
δὲν ἐξηγοῦμεθα. Μόνον ὑπαινεγμοὶ μυστηριώδεις
μᾶς εἶνε ἐπιτετραμμένοι. Σ' ἔδωκα μίαν γνώμην
διὰ φράσεων συμβολικῶν. Δὲν ἔχω τι ἄλλο νὰ
προσθέσω.

(1) Στίχος τοῦ Σαίξπηρ, ἐκ τοῦ « Ἀμλετ »: Frailty,
thy name ist woman! Σ. τ. Μ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος πρὸς τὸν αὐτόν.

Αἱ συμβολικαὶ φράσεις καὶ οἱ ὑπαινεγμοὶ εἶνε
πρῶτοι ἐξάδελφοι. Ὑποκρύπτουν πάντοτε κάτι,
ἐγὼ δὲ καμμίαν διάθεσιν δὲν ἔχω ν' ἀνακαλύ-
πτω τί κρύπτουν. Ἄν ἔχῃς διάθεσιν νὰ ἔλθῃς
εἰς Milton, καλῶς νὰ ὀρίσης ἄλλῳ, μείνε
αὐτοῦ νὰ τρώγῃς ὀρτύκια τυλιγμένα εἰς ἀμπε-
λόφυλλα. Ἄλλ' ἄς μοῦ λείπῃ, σέ παρακαλῶ,
ἡ πληκτικὴ ἠθικολογία, τὰ ἀπρηχαιωμένα ἀξιώ-
ματα, καὶ αἱ ἄκαιροι συμβουλαί, αἱ ὁποῖαι δὲν
ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἦνε καθαραὶ καὶ σαφεῖς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Εἶσαι τόσον κακὴ ὅσον ἀγνώμων; Χωρὶς ἐμέ
ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ σου θά ἐξωγραφεῖτο ἐπὶ
νωποῦ τοίχου ὑπὸ καλλιτέχνου, ἀλλὰ θά ἐκο-
σμεῖτο ἀπὸ κανένα κοσμηματογράφου, καὶ δὲν θ'
ἀνεκάλυπτες ποτὲ τὸ ἐφετεινὸν ξηρὸν φθινόπωρον.
Κατὰ τὸ τελευταῖον μετεωρολογικὸν δελτίον, ἡ
ποσότης τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καταπεσοῦσης βροχῆς
τὸν μῆνα Σεπτέμβριον εἶνε 2. 52 δακτύλων.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελίνο Φεβρᾶρη.

Ἡ Λαίδη Σάρτερος ἐπανῆλθε, σύρουσα κα-
τόπιν τῆς ὀλόκληρον τάγμα φαιδρῶν καὶ δια-
σήμων προσώπων. Εἶνε προσηνεστάτη πρὸς ἐμέ,
ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι ἑκατομμύρια λευγῶν μᾶς
χωρίζουσιν, ἀφότου μὲ τυραννεῖ ἡ ἰδέα, ὅτι εἶμαι
ἴσως ὁ νόθος υἱὸς τοῦ θεοῦ τῆς Κοκκινίζω ἀπὸ
τὴν ἐντροπὴν μου. Οἱ πρίγκιπες ἀναμένονται
προσεχῶς. Χάριν τῆς ἀφίξεώς των, τὰ τοιχογρα-
φήματα θά καλυφθῶσι μὲ ροδόχρουν ἀνοικτὸν
μεταξωτόν, καὶ αἱ ἐργασίαι μου κατ' ἀνάγκην
θά διακοπῶσι. Μὲ παρεκάλεσε νὰ κάμω τὴν
εἰκόνα τῆς καὶ νὰ τὴν στείλω εἰς τὴν προσεχῆ
ἔκθεσιν. Ἀδύνατον ν' ἀρνηθῶ. Συναντώμεθα πᾶ-
σαν πρωῖαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, τὴν ὁποίαν
ἔθεσε προσωρινῶς εἰς τὴν διάθεσίν μου, ὡς ἐρ-
γαστήριον. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κλει-
δίον τῆς. Ἀφότου ἔχω τὴν ὑπόνοιαν καὶ σχεδὸν
τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ κόμης Ἄλουρεδ, τοῦ
ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ κληρονομία, ἦτο ὁ ἄπιστος ἐρα-
στῆς τῆς μητρὸς μου, πάσχω μαρτύριον. Πρό-
τινων ἡμερῶν ἔμεινα μόνος μὲ τὴν Λαίδη Σάρ-
τερος, κ' ἐτόλμησα νὰ τῆς ὁμιλήσω περὶ τοῦ
θεοῦ τῆς κόμητος ἀλλ' αὐτῆ, ὡς φαίνεται, οὐ-
δὲν περὶ τοῦ βίου του γνωρίζει δὲν εἶχε κἄν
γεννηθῆ, ὅταν ἐκεῖνος ἀπέθανε πεσὼν ἐκ τοῦ

ἵππου. Τῆς ὑπέδειξαν πάντοτε, ὡς μ' εἶπεν, ὅτι ἦτο ἀνθρώπος ἰδιοτροπός, πείσμων, καὶ προσέθηκε, γελῶσα παραδόξως, ὅτι ἡ ἰδιοτροπία ἦτον εἰς ὅλους τῶν κληρονομικῶν. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ ἐπέστρεψεν ἐπίσης. Νομίζει δέ, δυστυχῶς, καθήκον τῆς νὰ παρευρίσκεται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ὡσάκις ἡ ἐγγονή τῆς κάθηται διὰ τὴν εἰκόνα τῆς. Μὲ θεωροῦν ὡς ἄγριον θηρίον, τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ καταβροχθίσῃ ἀρνίον χρυσόμαλλον. Ἡ εἰκὼν τῆς θὰ ἔχῃ πολὺ μεγαλεῖον. Ἐνεπινεύσθη ἀπὸ τοὺς Βενετούς ζωγράφου. Φορεῖ θαυμαστὴν ἐνδυμασίαν ἐξ ἐρυθροῦ χρυσοκεντήτου ὑφάσματος, κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρα τῆς ἐν μέγα ῥιπίδιον μελανόχρυσον, καὶ κυττάζει ἀνωθεν τοῦ ὤμου τῆς, ἐλαφρῶς μειδιῶσα. Ὁ μέγας κύων τῆς, ὁ Βέρδικ, κάθηται σιμά τῆς· τὸ τεφράχρον τρίχωμα τοῦ ὠραίου αὐτοῦ ζώου μετριάζει κάπως τὴν λάμψιν τοῦ ἐνδύματος. Ἄλλ' ἡ μορφή τῆς! Αὐτὴ εἶνε ἡ δόξα καὶ τὸ φῶς τοῦ ἔργου μου. Εἶνε πολὺ ὠραιότερα παρ' ὅσον ἐφантаζόμην τὸ κατ' ἀρχάς. Ἡ ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας τῆς μετεβλήθη ἐπαισθητῶς· ἔγεινε γλυκυτέρα καὶ βαθυτέρα. Αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα διεκόπησαν αἱ συνεντεύξεις μας ἐνεκα τῆς ἀφίξεως τῶν Ἀγγλῶν πριγκίπων. Ἡ οἰκία ἔγεινε ὅλη ἄνω κάτω πρὸς τιμὴν τῶν. Ὅλα ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν, διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν. Ὁ πριγκίψ, μὲ ἐπτὰ ἄλλα πυροβόλα, ἐφόνησε 1500 φασιανούς εἰς μίαν ἡμέραν! Τόσος ἀριθμὸς θεωρεῖται κατόρθωμα. Τὸ κατ' ἐμέ, εὐτυχίζω πάντοτε τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι ποτέ μου δὲν ἐφόνησα τίποτε. Ἰπάρχουν, μού φαίνεται, καὶ ἄλλοι τρόποι νὰ δείξῃ τις, ἂν θέλῃ, τὴν δεξιότητά του.

Μεγάλῃ ἐσπερὶς χθὲς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, ὅθεν μ' ἐξεδιῶξαν πρὸς στιγμὴν οἱ θαλαμοστόλοι. Δι' αὐτὸ δὲν πατῶ πλέον ἐκεῖ. Ἐζήτησα μάλιστα ἀπὸ τὴν Λαίδη Σάρτερος τὴν ἄδειαν νὰ λείψω κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀλλ' αὐτὴ ἀπέκρουσε τὴν πρότασίν μου. Χθὲς μετὰ μεσημβρίαν ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν εἰκόνα τῆς εἰς τοὺς διασήμεους τῆς ξένους, κ' ἔστειλε νὰ μὲ ζητήσῃ διὰ νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς αὐτούς. Μ' ἀπέτειναν ἄπειρα φιλοφρονήματα, τὰ ὁποῖα, ἐν συνειδήσει δὲν ἦσαν ὑπερβολικά, διότι ἔχω πιστὴν εἰς τὴν ἀξίαν μου ὡς ζωγράφου. Ἦκουσα κατόπιν λεγόμενον, ὅτι ἡ πιγκίπισσα εἶχε σκοπὸν νὰ μού ζητήσῃ νὰ ζωγραφίσω τὴν εἰκόνα τῆς. Ἀπήντησα ὅτι δὲν ἤμην εἰδικῶς προσωπογράφος. Ἡ Λαίδη Σάρτερος μ' ἐμέμψθη προσηνῶς, ὅτι ἤμην ἀνθρώπος δύσκολος καὶ ὑπερήφανος χωρὶς λόγον. « Ἄν δεικνύουν εὐχαρίστησιν » νὰ σὰς βλέπουν, προσέθηκε, δὲν εἶνε λόγος νὰ θυμῶνεται, διότι εἶνε πριγκίπις. » Αἱ παρατηρήσεις τῆς ἦσαν ὀρθαί, καὶ ὑπῆρξα ἴσως ἀχάριστος. Εἰς τοὺς σημερινούς καιρούς, αὐτοὶ ἀντι-

προσωπεύουν τὴν θεὰν τύχην. Οἱ πριγκίπις ἐμεινάν ἐδῶ τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἀπεκόμισαν δέ, ὡς ἐβρέθη, καλλίστην ἀνάμνησιν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς τῶν. Μ' ἐκάλεσαν καὶ ἐκ δευτέρου πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς τῶν καὶ μ' ἔκαμαν ἀπείρους περιποιήσεις. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ξένοι ἀνεχώρησαν ἐπίσης. Σήμερον δὲ καὶ αὐρίον θὰ καθίσῃ πάλιν διὰ τὴν εἰκόνα τῆς. Νομίζω ὅτι ἡ ἐχθρά μου Λαίδη Καίρνοουραθ δὲν εἶδε μὲ μεγάλην τῆς εὐχαρίστησιν τὸν φιλόφρονά τρόπον, δι' οὗ μὲ μετεχειρίσθησαν οἱ πριγκίπις. Ἀδιάφορον. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶμαι μόνος ἐδῶ. Θὰ παρέλθῃ ὁ μακρὸς χειμὼν καὶ ἡ ἀνοιξίς θὰ εὖρη πιθανῶς τελειωμένα καὶ τὰ τοιχογραφήματα καὶ τὴν εἰκόνα. Τότε θὰ ἀναχωρήσω κ' ἐγώ. Ἐκεῖνη δὲν θὰ μὲ ἴδῃ ποτέ πλέον καὶ βεβαίως θὰ μὲ λησμονήσῃ. Ἐν πρᾶγμα ἔχω σταθερῶς ἀποφασίσει· νὰ μὴ δεχθῶ ποτέ πληρωμὴν διὰ τὴν ἐργασίαν μου. Θὰ τῆς ὀφείλω ἴσως μίαν ἡμέραν τὴν φήμην, καὶ θὰ τῆς εἶμαι πάντοτε δι' αὐτὸ εὐγνώμων. Δὲν ποθῶ ἐν τούτοις κανένος εἶδους δόξαν. Ἦθελον μόνον μικράν τινα εὐπορίαν ἥτις νὰ μὲ καταστήσῃ ἀνεξάρτητον καὶ νὰ μού ἐπιτρέψῃ νὰ διώκω τὰ ἀγαπητὰ μου ὄνειρα. Θὰ σοῦ φαίνωμαι βεβαίως φοβερὰ ὀχληρὸς, ἀλλὰ μού εἶνε ἀνακούφισις νὰ σοῦ ἐκμυστηρεύωμαι, διότι δὲν ἔχω κανένα, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου. Πρὸς τὴν Λαίδη Σάρτερος δὲν τολμῶ, πρὸς τοὺς ἄλλους μού εἶνε ἀδύνατον! Ἐπειτα δὲν ἦσο πάντοτε ὁ πνευματικὸς μου, ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ πρώτου μου ἀμαρτήματος;

Ὁ Λόρδος Λανδουῶνος πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν Milton Ernest.

Φίλτατέ μου Χόλλυς, εἰς μάτην πᾶσα πρόνοια! Ἦθελε νὰ ἐπανεῖθῃ καὶ ἐπανεῖθῃ! Πολυἀριθμὸς συνοδία τὴν ἠκολούθησε. Πρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ οἱ πριγκίπις ἀνήγγειλαν ἔξαφνα ὅτι ἔρχονται περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνός, κ' ἐνοεῖς ὅτι οὐδὲν πλέον ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ πράξω, καὶ ματαίᾳ ὑπῆρξε πᾶσα μου προσπάθεια νὰ πείσω τὴν Ἐσμείαν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς φίλους τῆς. Τώρα κάθηται καὶ τὴν ζωγραφίζει. Οἰαδὴποτε κλίσεις καὶ ἂν ἔχῃ, θὰ κερδήσῃ τοῦλάχιστον ὠραῖον ἔργον τέχνης. Ὁ νέος αὐτὸς εἶνε ἐκτάκτως διακεκριμένος. Μ' ἐνθυμίζει κάποιον ἄλλ' ἀδυνατῶ νὰ εὔρω ποῖον. Ἡ Ἐσμεία προσπαθεῖ προδήλως νὰ τὸν ἀναδείξῃ ὅσον τὸ δυνατόν. Ὁμίλησε περὶ αὐτοῦ εἰς τοὺς πριγκίπις τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐπέτυχε νὰ τοῖς τὸν παρουσιάσῃ. ἴσως ὅμως ἡ στρατηγική τῆς ὅλη δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν ἢ νὰ πειράξῃ τὴν μάμμη τῆς.

Ἀδύνατον νὰ προῖδῃ τῆς, τί δύναται νὰ πράξῃ γυνὴ ὡς τὴν Ἐσμείαν, ὅταν εἶνε ἐνθουσιασμένη. Γνωρίζει τὸν κόσμον, καὶ οὐδὲν πράττει χωρὶς σκοπὸν. Εἶνε ὅμως πολὺ ἄστατος. Πρόδη-

λον εἶνε ὅτι ὁ Ἴταλὸς τὴν ἀγαπᾷ. Ὅτε τελευταῖον ἤμην ἐδῶ, ὠλίσθαινε ἐκεῖνη, τότε ὀλισθαίνει αὐτός. Ἰποθέτω ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἐσμείας εἶνε ἀπλή ἰδιοτροπία, καὶ ὅτι αὐτὸς βάσανα μόνον θὰ ἔχῃ.

Εἰς ὅλ' αὐτὰ δὲν βλέπω πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐπέμω. Ἡ Ἐσμεία δὲν εἶνε πλέον παιδί· ἂν εἶχες στείλει τὸν διπλωμάτουχον ὄνον, τίποτε δὲν ἤθελε συμβῆ εἰς ὅσων συνέβησαν. Λέγει τώρα, ὅτι τὸν προσεχῆ μῆνα θὰ μεταβῇ εἰς Κάννας, καὶ παρήγγειλε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ « Γλαῦκος. » Δὲν εἶνε δὲ βεβαίως δυνατόν νὰ παραλάβῃ μαζὺ τῆς καὶ τὸν ζωγράφον. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ εὐδοκεῖ νὰ καθιστᾷ ἡμᾶς ὑπευθύνους τοῦ μέχρι τοῦδε σκανδάλου. Σὲ . . . , δυστυχῶς συμφωνῶ· ἀλλ' ἐμέ! . . . δὲν ἐννοῶ διατί. Οὐχ ἦττον ἂν ἀναγκασθῶμεν—τίς οἶδε!— νὰ λάβωμεν ποτέ σπουδαίως ὑπ' ὄψιν αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον, καλὸν θὰ ἦτο νὰ μάθης ἀπὸ τοῦδε κατὶ λεπτομερέστερον περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδουῶνον.

Ἀκριβέ μου φίλε, δὲν ἔχω τι λεπτομερέστερον νὰ σοῦ μάθω. Οὐδέποτε ἐκρυψε τὸ γένος του εἶνε νόθος υἱὸς γυναικὸς τινος τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ πάππος του ἦτον buttero, τοῦτέστι, — καὶ μὲ συγχωρεῖ ἡ ἄγνοιά σου — βοσκὸς ἐπιτετραμμένος τὴν φύλαξιν ἀδαμάστων ζώων. Ὁ ἐφημέριος τῆς Φλωρινέλλας ἔχει καὶ αὐτὸς τὴν ἰστορίαν του. Εἶνε ἀνθρώπος ἐξ εὐγενῶν καταγόμενος, ὅστις ἰερώθη μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον λατρευτῆς ἐρωμένης. Ὁ βαπτιστικὸς του οὐδεμίαν ἔχει μετ' αὐτοῦ συγγένειαν. Περὶ τούτου συμφωνοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ ἱερεὺς αὐτός, ὅστις τὸν ἀγαπᾷ ὡς πατῆρ, ἀνέλαβε τὴν πρώτην του ἐκπαίδευσιν· ἔπειτα δὲ τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ἔκαμε λαμπρὰς σπουδὰς. Ἐπειτα ἐπέδωθη εἰς τὴν ζωγραφικὴν, κ' ἔζησε πάμπτωχος ἐν Μονάχῳ καὶ Παρισίαις. Μετὰ τοῦτο ἐπέστρεψεν εἰς Ἴταλίαν, καὶ ἡ ζωὴ του ὅλη διειροδόθη μεταξὺ τοῦ ἐργαστηρίου του, — μικροῦ ὑπερφίου — καὶ τοῦ οἰκίσκου τοῦ ἐφημερίου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἐζωγράφησε τὰς ὠραιότατας τοιχογραφίας, αἵτινες ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ κάμω τὴν κακότυχον γνωριμίαν του. Ἄλλο τίποτε δὲν γνωρίζω. Εἶνε τώρα τριακονταδύο ἐτῶν. Βλέπεις ὅτι ἡ ἀφήγησίς μου εἶνε ἐντελῶς πιθανή. Ἐν τούτοις, ὅπως ἔχει σήμερον ἡ κοινανία, ἡ Ἐσμεία δὲν εἶνε δυνατόν νὰ συλλογισθῇ νὰ τὸν νυμφευθῇ, ὡς ἂν ἦτο κλέπτης ἢ αὐτὸς ὁ δῆμιος. Εἴμεθα ὅλοι νομίζω ἀδύνατοι· ἀλλὰ τοιαύτη εἶνε ἡ ζωὴ. Ἄν δὲν ἤξεύρης τί νὰ κάμῃς, σὺ ὅστις εἶσαι ἐπὶ τόπου, τί νὰ εἶπω ἐγώ, ὅστις εἶμαι μακρὰν ἀρεκτὰς ἑκατοντάδας λευγῶν; Ὅτι πρὸ παντὸς φοβοῦμαι, εἶνε ῥῆξις μεταξὺ τῆς μάμμης τῆς καὶ τῆς Ἐσμείας, ἥτις θὰ ἐκλέξῃ κατόπιν, ὡς κοσμικὴν αἰγίδα, καμμίαν ἀλλόκοτον γυναῖκα,

ὡς τὴν φίλην τῆς Κυρίαν Ἀλσαγερ, διὰ νὰ ἔχῃ ὄλην τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ νὰ κάμῃ ὅλας τὰς δυνατὰς ἀτοπίας. Εἰς τὸν Ῥέντσον μόνον ἔχω τοῦ λοιποῦ τὰς ἐλπίδας μου· διότι φαίνεται ἐντιμὸς ἀνθρώπος, ὅστις θ' ἀποφασίσῃ ν' ἀποσυρθῇ ἂν τὸ κρῖν ἄναγκαῖον.

Ὁ Λόρδος Λανδουῶνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.

Milton Ernest

Δὲν ἐπίστευσα ποτέ μου εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἰωσήφ εἶνε πρᾶγμα ὑλικῶς ἀδύνατον ἀπέναντι νεαρῶς γυναικὸς, προσφερομένης εἰς γάμον! Μὴ φοβείσαι! δὲν κατήντησεν ἀκόμη ἕως ἐκεῖ, καὶ ἴσως οὐδέποτε θὰ καταντήσῃ. Ἀρκεῖται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τῆς κάμῃ τὴν εἰκόνα τῆς, καὶ στοιχηματίζω, μὰ τὸ ναὶ, ὅτι ἡ εἰκὼν αὐτὴ θὰ ὑπερβῇ τὴν εἰκόνα τῆς ἐρωμένης τοῦ Τιτιανού. Ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ παρευρίσκει· εἰς πᾶσαν ζωγραφικὴν συνέντευξιν. Ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰκόνας παριστώσης τὸ καθῆκον ὄρθιον ἐπὶ βράχου ἀπέναντι τοῦ κινδύνου ἢ ἄλλης τινὸς ὁμοίας ἀλληγορίας. Ἡ Κ. Ἀλσαγερ θὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον. Αὐτὸ δὲ μού ἐμπνέει μεγάλην ἀνησυχίαν. Ὁ Βικ ἦλθε καὶ μὲ εἶδε. Φαίνεται ἐντελὸς ἀποθεωραρρημένος, καὶ δὲν τὸ κρύπτει. Πῶς ἀπέτυχε τόσον ὠραῖος συνδυασμὸς συνοικισίου; Δὲν θὰ εἴχομεν σὺ καὶ ἐγώ, ἄλλην φροντίδα, ἢ νὰ θέσωμεν τὰς ὑπογραφὰς μας ἐπὶ τοῦ λαμπροτέρου γαμικοῦ συμβολαίου, ὅπερ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐγένετο· ἀφίνω, ὅτι θὰ ἀπρητίζοντο τόσον ὠραῖα αἱ κτηματικαὶ τῶν περιουσιαί! Εἶνε ἀληθῶς ἐμπαίγμος τῆς Προνοίας· ἀλλὰ μὴ δὲν τὴν ἐνέπαιζεν εἰκοσάκις μέχρι τοῦδε ἡ Ἐσμεία, ἀφ' ὅτου δὲν εἶνε πλέον παιδίον!

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδουῶνον.

Ἐνοεῖς ὅτι τὰ πράγματα κατήντησαν σπουδαῖα μὲ τὸν Ρ. . . . ;

Ὁ Λόρδος Λανδουῶνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δυνατὸν Ἠπατήθη κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ σήμερον ἀρχίζω νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ Λαίδη Καίρνοουραθ δὲν εἶχε τόσον ἄδικον. ἴσως ὅμως, τὸ κάτω κάτω, εἶνε καὶ ἀπλή ἰδιοτροπία τῆς Ἐσμείας, ἥτις ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἔχῃ εἰμὴ τὴν ζωγραφίαν τῆς εἰκόνας τῆς. Διατί ν' ἀναμιχθῶμεν ἡμεῖς; Ἀπεπειράθη νὰ τῆς εἶπω κατὶ σήμερον τὸ πρῶν, ἀλλὰ μ' ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπον, καὶ μὲ εἶπε παραδόξως μειδιῶσα: « Μία εἰκὼν εἶνε καλλιτέρα ἀπὸ μίαν φωτογραφίαν, τὴν ὁποῖαν οἱ φωτογράφοι πωλοῦν, εἴτε ἔχουν εἴτε δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν. » Δὲν ἐφαίνετο καὶ συλλογιζομένη, ὅτι ἠδύνατο καλλίστα νὰ ζητήσῃ τὴν εἰκόνα τῆς ἀπὸ τὸν Βωδρὺ ἢ τὸν Δουράν, καὶ ὅτι τὴν ἔχει κάμει ἤδη μυριάκις! Νομίζω ἀληθῶς ὅτι ὁ Ῥέντσος ἔχει ἐπ' αὐτῆς μεγάλην ἐπιρροήν. Ἐπαυσε νὰ βοστρυχίζῃ τὴν κόμην τῆς, ἢ νὰ τὴν κόπτῃ ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου. Παρεδέχθη φορέματα ἀπλᾶ, καὶ ὡς μόνον κόσμημά τῆς πόρπας ζώνης

ἐκ χρυσοῦ ἢ ὑέλου, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον. Εἶνε συρμός αισθητικός αὐτός; Ἡρώτησα μίαν ἡμέραν τὴν Ἑρμιόνην ἐκείνη δὲ μ' ἀπάντησε: Αἰσθητικός; Τυφλὸς εἴσθε; εἶνε ὁ Ρέντος καὶ τίποτε ἄλλο! Ἔστειλε μερικά ἰχνογραφήματά του εἰς τὸν Βόρθ, ὡς ὑποδείγματα. Ἡ Ἑσμέα ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν αισθητικὴν θέλει μόνον ν' ἀρέσῃ εἰς τὸν ξένον της. Δὲν τὸ ἤξευρατε; Τὸ ἤξευρα δυστυχῶς! Ἡξεύρω δ' ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Δὲν βλέπω ὅμως, μὰ τὴν ἀλήθειαν, διατί θ' ἀπεφάσιζε νὰ τὸ κάμῃ, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ. Τὴν ἀγαπᾷ δὲ, ἄλλως, δι' ἄγνοσάν του ἔρωτος. Αὐτὸς μόνος δὲν ἐννοεῖ ἀκόμη τὸ πάθος του. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ὑπάρχει· καὶ ἀφοῦ ἡ Ἑσμέα τοῦ φέρεται μὲ τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὴν μαγευτικὴν περιποιητικότητά, διατί νὰ παραιτηθῇ αὐθορμήτως αὐτῆς τῆς εὐτυχίας;

Ἐ Κ. Χάλλυς πρὸς τὸν Λέρδον Λανθοῦδον.

Ἡξεύρεις, ὡς ἐγώ, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἰς ἄνθρωπος πτωχὸς ἀλλὰ τίμιος — καὶ πιστεύω ὅτι εἶνε τίμιος — δὲν διστάζει ν' ἀποσυρθῇ. Συμφωνῶ οὐχ ἤττον, ὅτι ὁ πειρασμὸς εἶνε τρομερὸς, ἂν βλέπῃ ὅτι ἐξασκεῖ ἀληθῶς ἐπ' αὐτῆς ἐπιρροὴν τινα. Ὅλ' αὐτὰ μού φαίνονται τόσον παράδοξα, ὥστε νομίζω ὅτι ὄνειρεύομαι. Τί συλλογίζεται αὐτὴ νὰ κάμῃ; Δὲν πιστεύω, νὰ τὸν νυμφευθῇ. Δὲν ἔχει λεπτόν, οὐδὲ ὄνομα καλόν.

Ἐ Λέρδον Λανθοῦδον πρὸς τὸν Κ. Χάλλυς.

Δὲν δύναμαι, ἐννοεῖται, νὰ τῆς εἶπω τίποτε περὶ τῆς διαγωγῆς της· ἀλλὰ τὴν νομίζω ἰκανὴν νὰ κάμῃ ὅ,τι εἰξεύρεις, ἔστω καὶ μόνον διὰ νὰ συγχύσῃ τὴν Λαίδην Καίρνοραθ, καὶ εἰς τὸ πείσμα μὰς ὄλων. Εἶνε κυρία τῶν πράξεών της, τὸ γνωρίζεις; εἶνε δὲ περιστάσις, καθ' ἣν εἶνε ἀδύνατος ἢ παρέμβασις τῶν δικαστηρίων ἀρχίζω, σ' ἐξομολογοῦμαι, νὰ χάνω τὴν ὑπομονήν, καὶ βαρυνθεὶς, πηγαίνω νὰ κυνηγήσω ἄρκτους εἰς τὴν Στυρίαν μὲ τὸν Χοετλόε. Ἄμα μείνῃ ἐλευθέρῃ, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐννοήσῃ μόνη της τὴν ἀνοησίαν της. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιλογίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ἔμφυτον, εἶνε, βεβαιώσου, τὸ κύριον ἐλατήριον τῆς διαγωγῆς της. Μὴν ὑποθέσῃς ἐν τούτοις, ὅτι εἶνε ἀκόμη τίποτε ἀποφασισμένον. Εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν αἰωνίαν ἐκείνην προσωπογραφίαν της, ἣτις θὰ γείνη ἀναντιρρήτως ἐν ἔργον πολὺ εὐμορφον. Τὰ ὑπόχρυσά καὶ πορφυρὰ ὑφάσματα εἶνε ἀπεικονισμένα θαυμάσια. Ἀναντιρρήτως ἤξευρες τί ἐξέλεγες, ὅτε τὸν ἔστειλες ἐδῶ. Ἡ Ἑρμιόνη καὶ ὁ Ἰάκωβος εἶνε ἠρραβωισμένοι, καὶ ὁ γάμος των γίνεται μετὰ τὰ Χριστούγεννα. Ὅλοι ἐδῶ τὸ κατεχάρησαν. «Αὐτὸ μόνον ἀρκεῖ νὰ μού χαλάσῃ τὴν ὄρεξιν, μ' ἔλεγεν ἐσχάτως ἡ Ἑσμέα.—Τὸ πιστεύω!» τῆς ἀπάντησα. Ὅταν ἐπιβιβάσθῃ εἰς

πλοῖον ἀγαπᾷ τὴν τεταραγμένην θάλασσαν καὶ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους. Ἄν ἐρωτευθῇ σπουδαίως τὸν Ῥωμαῖον, θὰ τὸ κάμῃ βεβαίως ἀπὸ πνεῦμα ἀντιλογίας.

[Ἔπεται συνέχεια]

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΟΡΔΩΝ

Α'.

Μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος διήλθον θελκτικωτάτας ἡμέρας συμπλέων περὶ τὸ τέλος Ἰανουαρίου 1880.

Ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἶχον περιέλθει τὴν Συρίαν ἀπὸ τῆς Βααλμπὲκ μέχρι τῆς Ἑλ-Καντάρας ἐπὶ τῆς διώρυγος, καὶ τῆς Κάτω Αἰγύπτου, εὐδαιμονεστάτης τότε καὶ ἀληθοῦς κήπου τῆς Ἑδέμ. Οὐδέποτε ἀπέλιπον τὴν Ἀνατολὴν ἀνευ λύπης, τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἐπιβιβαζόμενος ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅπως μεταβῶ εἰς Νεάπολιν πλείονα τοῦ συνήθους ἡσθάνομην μελαγχολίαν ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ ἀτμοπλοίου καθήμενος δὲν ἠδύναμην ν' ἀποσπάσω τὰ βλέμματά μου ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς ἐκείνης ἀκτῆς, ἐφ' ἣς ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον ἀνάπλεως ζωῆς ἐξετείνετο ἡ εὐρυτάτη πόλις ἣν ἐδημιούργησε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἣτις ἀπὸ δισχιλίων ἐτῶν παρέμεινε ἑλληνική. Αἱ περικομψοὶ οἰκίαι τῆς εὐρωπαϊκῆς συνοικίας ἀπῆστραπτον ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων περιλούμεναι, ἑκατοντάδες δὲ λέμβων ἐλαφρῶν καὶ μεστῶν θορύβου ὡς πτερωταὶ διέσχίζον τὰ κυανὰ τοῦ ὄρου ὕδατα. Τίς θὰ ἔλεγε τότε ὅτι μετὰ τρία ἔτη ἡ μανία συρφετοῦ στρατιωτῶν καὶ ὄχλου ὁμοίως ἀγρίου θὰ μετέβαλλε τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο τῆς δόξης καὶ τῆς ἐργασίας εἰς φρικῶδες εἶρημιον;

Τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἐνῶ τὸ ἀτμόπλοιο ἀνεῖλκε τὴν ἄγκυραν εἶδομεν ἐν κατὰ δι' ἰσχυρὰς κωπηλασίας διευθυνόμενον πρὸς ἡμᾶς καὶ μετ' ὀλίγον προσπελάσαν.—Ὁ Γόρδων πασσαῖς!» ἀνέκραξαν οἱ παρακαθήμενοι, μετὰ μίαν δὲ στιγμήν ὁ στρατηγὸς ἀνεπήδησεν εἰς τὸ κατὰστρωμα. Ἄφεις τὸ θέαμα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐβίωρου τὸν περιώνυμον νικητὴν τῶν Ταί-Πιγγ ὅστις ἐπλησίασε πρὸς τὸν ὄμιλον ἡμῶν. Ἦτο τότε ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης περίπου, μέτριος τὸ ἀνάστημα, ἰσχνότατος, ἀνήσυχος τὸ ἦθος, ὀφθαλμοὺς ἔχων γλυκεῖς, καὶ βλέμμα ἀόριστον ὡς βεβουλισμένον εἰς τὸν μεμακρυσμένον τῶν σκέψεων κόσμον, χρῶμα δ' ἔχων ὡς ὀπτιῆς πλίνθου ὅπερ λαμβάνουσιν οἱ Ἀγγλοὶ ὅπταν καύσῃ αὐτοὺς τῶν Τροπικῶν ὁ ἥλιος. Ἐφάνετο συγχρόνως, ὡς καὶ πράγματι ἦτο, λίαν κεκοπιτικῶς καὶ λίαν ἐξωργισμένον. Τινὲς ἐν Καίρῳ συναντήσαντες αὐτὸν ἐπλησίασαν μετ' ἐνδείξεων σεβασμοῦ. Ἀλλὰ ψυχρῶς ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ στρέψας τὰ νῦτα ἤρξατο νὰ διασκελιζῇ τὸ κατὰστρωμα καπνί-

ζων. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξηκολούθησεν οὕτω ἐν ταραχῇ βηματίζων ἀπὸ τῆς πρύμνης εἰς τὴν πύραν, ὡς λέων ἐν κλωβῷ. Δὲν ἦτο εὐκολον νὰ συνάψῃ τις σχέσιν πρὸς αὐτόν.

Ἐν τούτοις, περὶ τὴν ἐσπέραν, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ ἡμέρα τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν μεταδίδεται εἰς πάντα τὰ πνεύματα μετ' ἀκατανικήτου δυνάμεως, ὁ Γόρδων ἐφάνη καταπραυνθεὶς. Ἐπλησίασε πρὸς τὸν πλοίαρχον, μετ' οὐ συνωμίλου καὶ ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις. «Πόθεν ἐρχεσθε;» Ἀπηγήθη ἐν περιλήψει ἀγγλιστὶ τὸ ἐν Συρίᾳ ταξιδίον μου. «Ποῖον δρόμον ἠκολούθησατε;» Ἐλαβα τὸ λευκωμα ὅπερ μοὶ προέτεινε καὶ ἐχάραξα σχεδιογράφημα ἰκανῶς ἀκριβῆς τῆς ὁδοπορίας μου. «Ἄ! πολὺ καλὰ ἀγαπᾶτε τὴν Γεωγραφίαν!» Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγενόμεθα φίλοι. Ἐκτὸς τῆς θρησκευτικῆς εὐλαθείας καὶ τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων οὐδὲν ἄλλο ἐκτιμᾷ ὁ Γόρδων. Τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ καλὸν γεωγραφικὸν χάρτην, ταῦτα μόνον συμπαρέλαβεν ἐφόδιον ἐπὶ τῆς δρομάδος, ἣτις ἤγαγεν αὐτὸν διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Νουβίας πρὸς τὴν νίκην ἢ πρὸς τὸν θάνατον.

Ὁ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἄχρι Νεαπόλεως διάπλους διαρκεῖ τρεῖς περίπου ἡμέρας, ἀπὸ τῆς πρώτης δ' ἐσπέρας μέχρι τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ὁ Γόρδων καὶ ἐγὼ ἐμείναμεν ἀδιάσπαστοι. Ὡρας ὀλοκλήρους ἀκαταπαύστως ὄμιλοι, ὡς ἄνθρωπος ὅστις τρία ὅλα ἔτη διελθὼν ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων εἶχε διψᾶν τινὰ ἀνυπόφορον διαχύσεως. Ὁ πρῶτον βασιλεὺς ἀνευ στέμματος τοῦ Σουδᾶν τότε ἦτο ἡττημένος. Εἶχεν ἀφροσώθῃ μετὰ θαυμασίου πάθους εἰς τὴν ἐν τῷ Ἄνω Νεῖλῳ ἐπιχείρησιν αὐτοῦ — τὴν ἀπηνῆν καὶ ἀμειλικτον καταδιώξιν τῶν δουλειπόρων, τῶν μεταπρατῶν τῆς ἀνθρωπίνης σαρκῶς — ὅτε ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἀτυχῆς σκέψις ν' ἀναμυθῇ εἰς τὰς ἰσωτερικὰς τῆς Αἰγύπτου ὑποθέσεις, τὰς οὐδὲν εἰς αὐτὸν ἀφορώσας. Ὁ Γόρδων λίαν θλιθεὶς ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ κυρίου καὶ φίλου αὐτοῦ Ἰσμαήλ, σείραν ὅλην ἀπειλητικῶν ἐπιπληξέων ἀπέτεινε πρὸς τὸν νέον ἀντιβασιλέα, πρὸς τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου Ριάζ, πρὸς τοὺς προξένους Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καὶ τοὺς γενικοὺς ἐλεγκτὰς μέγα προήλθεν ἐν Καίρῳ σκάνδαλον ἐκ τούτου, τὸ δ' ἐν Λονδίῳ ὑπουργεῖον δυσαρεστηθὲν ἐπεμψεν αὐτῷ ἀνακλητήριον ἐπιστολήν. Εἰς ταύτην τὴν διαταγὴν ὑπέκοντα συνήντων τότε αὐτὸν κωπὸν φέροντα τὸ ἄλγος ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ καὶ τῇ ἀχαριστίᾳ τοῦ Χεδίβου. Καὶ δὲν ἀπέστεργε μὲν ὁ Γόρδων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λονδίον ὅπου προὔτιθετο γενναίως ν' ἀγωνισθῇ ἐν τῇ ἐμπροσθοφυλακῇ τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ἀλλὰ τὸ ν' ἀπέβη πρὸ τῆς ὥρας ἐκ τοῦ Σουδᾶν καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ μόλις ἀρξάμενον ἔργον εἰς διαδόχους μὴ ἔχοντας

τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκαταδάμαστον δραστηριότητα αὐτοῦ ἐθεώρει ὡς ἀληθῆ βάσανον, ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς σκέψεως ἐνδελεχῶς ἐταράττετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἀπηγήθη εἰς ἐμὲ πάντα τὰ ἐπεισόδια τῆς εἰς Σουδᾶν ἀποστολῆς αὐτοῦ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐνδιατρίψῃ περὶ τὴν ἐν Ἀβυσσινίᾳ αἰχμαλωσίαν του, καὶ πάντα τὰ σχέδια ἅτινα εἶχε σχηματίσει ὅπως μεταβάλλῃ εἰς Ἑλδοράδο τὰς ἀπεράντους τῶν μαύρων χώρας.

Ἄλλως τε τὸ ἔργον αὐτοῦ δὲν ἔκρινεν ὡς πολιτικὸς ἀλλ' ὡς πιστὸς ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἀγωνισθῇ, ἡ ἐνθουσιώδης δὲ πίστις τοῦ θεολήπτου τούτου ἦρως ἐξεχέετο δι' ἀποφθεγμάτων ἅτινα ἐδεχόμην ὡς ἤρμοζεν. Ὁ διαβολάνθρωπος οὗτος ὁ ὁμιλῶν σχεδὸν ταυτοχρόνως ἀγγλικά καὶ γαλλικά ἀναμειγνύων πρὸς παρατηρήσεις βαρυτάτην πείραν ἐλεγχούσας τὰς παραδοξοτάτας φαντασιοπληξίας ἐξημμένου πνεύματος, ὁ ἐπινοῶν καθ' ἑκάστην ὥραν νέαν διανομήν τῆς γῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς Αυτοκρατορίας, ὁ ἐξυμνῶν παραφόρως τὸν Θεὸν καὶ σαρκασμοὺς ἐξεμῶν κατὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν τῶρων—ἀγύρτας καὶ γελωτοποιούς ἀπεκάλει τὸν Βῆκονσφιλδ' καὶ τοὺς φίλους του—ἦτο ὁ εὐαρεστότατος ὑπὲρ πάντα συνταξιδιώτης. — «Πρέπει νὰ διώξωμεν τοὺς ἀπίστους, ἔλεγε, νὰ δώσωμεν τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τοὺς Ρώσους, τὴν Συρίαν μετὰ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς τὴν ἄπιστον Ἀλβιόνα. Ἡ ἡμέρα δὲ νυξ διηπλοῦτο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐνῶ διενέμομεν οὕτω τὴν Τουρκίαν οἱ ἀστέρες ἐσελάγιζον, ἡ ἀκτὴ τῆς Σικελίας μακρόθεν ἀμυδρῶς διεφάνετο τὸ δ' ἐρυθρὸν ἠφαίστειον τῆς Λιπάρας κατηύγαξε τὴν θάλασσαν. Β'.

Ἀπεχωρίσθημεν ἀποβιβάσθέντες εἰς Νεάπολιν, ὁ μὲν Γόρδων ὅπως μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰσμαήλ πασσά, ἐγὼ δ' ὅπως περιέλθω τὴν Κιόριαν. Τὴν ἐσπέραν, ἐπανελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὐρον ἐπιστολήν τοῦ Γόρδωνος. Ὁ πρῶτον Χεδίβης εἶχε παρακαλέσει αὐτὸν νὰ μὲ προσκαλέσῃ εἰς γεῦμα τὴν ἐπαύριον, ὁ νέος μου δὲ φίλος ἐπέλεγε: «Σὺς παρακαλῶ νὰ κρατῆτε ἀνοικτὰ τὰ ὦτά σας διότι ὁ Ἰσμαήλ εἶνε ἔκτακτος ἄνθρωπος.» Θὰ συμμετεῖχε δὲ καὶ ὁ Γόρδων τοῦ γεύματος.

Πράγματι ἔκτακτος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Ἰσμαήλ πασσά, καὶ μεγάλην ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησεν ἡ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς ἐννοουμένης ἐπίσκεψίς μου ἐκείνη. Ὁ ἐκθρονισθεὶς Χεδίβης περιφερόμενος ἐντὸς τῶν μεγάλων κήπων ἄλλου βασιλείως ἀπολέσαντος τὸ στέμμα τοῦ καὶ βαρέως φέρων τὴν καταναγκαστικὴν ἀργίαν εἰς ἣν δὲν ἦτο συνειθισμένος, ἡ αὐτὴ ἐκείνη εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀπλότητος περιελθούσα, ἡ μυστηριώδης γειτνιάσις πολλῶν χαρμενίων ἐγκλειστων ἐν τινι τῶν

περύγιον του μεγάρου, ή κυανή θάλασσα νησός-σπαρτος, έκτεινομένη πρό των δωμαίων και όπισω των μεγάλων τοίχων, ή κορυφή του Βεζουβίου λευκή εκ χιόνος, άπαν τουτο τό σύνολον άπετέλει παραδοξότατον θέαμα. Ο Ίσμαήλ άλλως τε ώμίλει άξιοπρεπώς περί της εξορίας αυτού και των σφαλμάτων, άτινα προύκαλεσαν την παραίτησιν του. Αδίκως προσνήχθησαν προς αυτόν, έλεγε, αλλά και αυτός πολλάκις κακώς είχε σκεφθή και εις κακώς έπέισθη εισηγήσεις άν είχε την πεποίθησιν ότι ή ιστορία θά κρήνη δικαίως τά μεγάλα επί της αντιβασιλείας αυτού συντελεσθέντα έργα, προθύμως προύλαμβανεν αυτήν όπως άνομολογήσει τάς πλάνας του ή δύνατο να διαβεβαιώσει ότι αι προθέσεις αυτού ήσαν άληθούς φιλοπατριδος προθέσεις, και ότι έπόθει την συνεχή της Αιγύπτου των εβδαιμονίαν, του υίου του, της διώρυγός του του Σουέζ, κτλ. κτλ. Και έν παντί έπεκαλείτο την μαρτυρίαν του Γόρδωνος όστις έλεγεν άμην εις πάντα τά ύπ' αυτού λεγόμενα.

Τήν έσπέραν κατά την εις Νεάπολιν επιστροφήν ήμων και καθ' όλην την έπαύριον, ένώ συνοδοιπορούμεν εις Πομπηίαν, ο Γόρδων δέν έδίστασε να έπαναφέρη την συνδιάλεξιν εις τον Ίσμαήλ και τό Σουδάν. Ούτε ή θελκτική της Κιάγιας αίθριότης, ούτε ή ήρεμος μεγαλοπρέπεια των έρείπιών της Πομπηίας, ούτε ή θαυμασία άποψις του Βεζουβίου καπνίζοντος υπό την χιόνα κατώρθωσαν ν' άσποσάσωσι της διανοίας αυτού την κυριαρχούσαν ιδέαν. Έν τη άλληλογραφία ήν βραδύτερον επί τινας μήνας άντηλλάξαμεν, ως και έν ταις κατά τον πλουϊν συνδιαλέξεσιν ήμων, τό Σουδάν ήτο τό προσφιλέστατον αυτόν μέλημα. — «Είπα εις τον *** μοι έγραφε μετά τινας ήμέρας, ότι δέν θά μείνω διάλου ήσυχος έρόσον δέν κάμουν τίποτε διά τάς άγέλας μου του Σουδάν, και ότι άν δέν ένεργήση ή άγγλική κυβέρνησις, ή γαλλική κυβέρνησις θ' αναλάβη τον ύπερ των δυστήνων δούλων δικαίον άγώνα.» Αναγινώσκων αύθις σήμερον τάς έπιστολάς του Γόρδωνος και αναμνησκόμενος των συνδιαλέξεών μας, θαυμάζω άλλθώς την διορατικότητα δι' ής διέβλεπε έν τη κακή του Σουδάν διαχειρίσει φοβερόν κίνδυνον έπαπειλούντα την Αιγυπτον και τά έν τη κοιλάδι του Νείλου εύρωπαϊκά συμφέροντα.

«Θά είνε δυστύχημα, έλεγε, να χαθῆ τόπος ως την χώραν του Άνω Νείλου: σπουδαιότατον είνε να κυβερνηθῆ καλώς τό Σουδάν όπως και ή Αιγυπτος, διότι εκείνο μόν είνε ή κεφαλή και τό στήθος, αύτη δέ ή κοιλία και αι πόδες. Ειπέτε εις τον *** να έπιμείνη εις τον έλεγχον επί του Σουδάν. Η παρακλήσις μου είνε να μη χαθῆ τό Σουδάν.»

Και συγκεφαλαίων πάντα τά υπό του Δισρα-

έλη διαπραχθέντα σφάλματα ήγανάνκει, ήπει-λει, μοι έλεγεν ότι ήτοιμάζετο κρατερόν έν ταις έφημερίσι της αντιπολιτεύσεως να επιχειρήση άγώνα (και πράγματι έπεχείρησεν αυτόν τό φθινόπωρον του αυτού έτους μεγίστην έμποιήσας αίσθησιν), ότι έβλεπε μαύρον τό μέλλον, ότι θά έχη κακόν τέλος. «Μια μόνη παρηγορία ύπάρχει», προσέθετε εύθύμως «ή ζωή θά ήτο θλιβερωτάτη άν δέν ύπήρχον και γελωτοποιοί οι περί τον Δισραέλη.»

Γ

Τόν Μάϊον ή τον Ίούνιον του 1880 έν Παρισίοις είδον τό τελευταίον τον Γόρδωνα. Τό ύπουργείον των ούτων, ύπερ είχε τότε σχηματισθῆ υπό την προεδρείαν του Γλάδστωνος, έδωκεν αυτόν έντολήν να συνοδεύσει, ως γενικός γραμματεύς, τον μαρκήσιον του Ρίπον, αντιβασιλέα των Ίνδιων, ο δέ Γόρδων διαβάς δια Παρισίων ήλθε προς έπίσκεψιν μου. Εύρον αυτόν ως τό πριν, εμπλεων δραστηριότητος και μυστικισμού, φιλονεϊκότατον και εύσεβέστατον και ένθουσιώδη ως προς την αναθεώρησιν του χάρτου του κόσμου. Έσχεδίαζε να κατορθώση σπουδαία πράγματα έν Ίνδιαις, άλλ' έμεινε μόνον εξ μήνας έν αύταις περιελθών εις διένεξιν προς τον λόρδον Ρίπον, έπεχείρησε νέαν σειράν περιηγήσεων, ο δέ τηλεγράφος καθ' εξαμηνίαν άνήγγειλε την άφιξιν αυτού εις τά τέσσαρα του όρίζοντος σημεία, εις Κίναν όπου δέν άπέκρυψε τό παράπαν την περιφρόνησιν αυτού προς τον αυτοκρατορικόν στρατόν τον άντικαταστήσαντα τον παρ' αυτού μορφωθέντα τῷ 1863, εις Ίαπωνίαν, εις τό Ακρωτήριον της Καλής Έλπίδος, εις Παλαιστίνην, εις Κωνσταντινούπολιν. Τόν παρελθόντα μήνα ήτο έν Βρυξέλλαις προτιθέμενος ν' άπέλθῃ εις Κόγκον. Αυτόθεν μετεκάλεσεν αυτόν εις Λονδίον τηλεγράφημα του λόρδου Γράμβελ, εύθύς δ' ως τό μαγικόν του Σουδάν όνομα ήχησεν αύθις εις τά ότα αυτού ένθουσιασμός κατέλαβεν αυτόν άπῆλθε δέ μετά τελείας πληρεξουσιότητος της κυβερνήσεως, της βασιλείσης και ένός εκατομμυρίου φράγκων εις χρυσόν.

Αλλοίμονον! ο ταλαίπωρος Γόρδων! Τι μετέβη να πράξη μόνος άνευ φρουράς καν εξ άγγλων στρατιωτών, έν ταις μεγάλαις άμμώδεσι έρήμοις της Άνω Νουβίας, όπου περινοστούσιν αι άρπακτικαί φυλαί των Σιλλούκ; Κατόπιν αυτού, έν Αιγύπτω, καταλιμπάνει άπειραριθμούς μνησικακίας άς ή προπέτης άλαζονεία αυτού εξήγειρε πρό τεσσάρων έτών και δέν κατηνάσθησαν έτι. Ένώπιον αυτού, έν Σουδάν θέλει συναντήσῃ όλον τό μίσος των δουλεμπόρων, ούς μετά τόσης γενναϊότητος κατεδίωξε κατά την βραχείαν του δικτατορίαν και οίτινες είνε οι άλλθεις ύποκνηται της άνταρσίας της άγνωστου χερσονήσου. Τι θά τῷ χρησιμεύσωσιν και ο χρυσός αυτού και ή

Άγία Γραφή έν τη φρικώδει ταύτη άδιεξόδω έν ή δέν δύναται πλέον ούτε να προχωρήσει ούτε να όπισθοδρομήσει άνευ κίνδυνου ν' άποθάνῃ; ΑΙ άν έμελλε να εύρη έν Χαρτούμ και Βέρβερ άντι του αιγυπτιακού αυτού στρατού όστις άείποτε ύπῆρξεν ή ίλις του Νείλου, δέκα δώδεκα γενναία άγγλικά συντάγματα, όποϊαν θαυμασίαν σταυροφορίαν θά έπεχείρει ο ύπερήφανος και εύτολμος στρατιώτης κατά των όρδων των μαύρων και των Βεδουίνων, των κρατουσών την πραιοσινην του Μαχδῆ σημαϊαν! Αλλ' ούδέν θά εύρη όσαι δ' εξ ήμων έγνωρίσαν, έστω και επί τινας ήμέρας τον θερμουρόν τουτον Άγγλον, τρέμονεν δι' αυτόν. Πρό μικρόν κατά λάθος άνηγγέληθι ότι ήχημαλωτίσθη αύριον άνευ λάθους ίσως θ' αναγγεληθῆ ότι κατεσφάγη.

Μεμπτόν θεωρείται τό ύπουργείον του Γλάδστωνος ως άπολέσαν διά τον πολιτικόν την άπεραντον εκείνην χώραν του Σουδάν, της όποϊας ο Γόρδων είχε αρχίσει την κατάκτησιν κατά της βαρβαρότητος. Έτι δέ μάλλον μεμπτόν εσται άν πέρωται να μείνη ο Γόρδων εκεί κάτω, έν ταις καυστικαίς άμμοις του Βάχρ-Ελ-Άδιαδ, εξιλαστικόν θύμα των πλημμελημάτων των άλλων, αυτός, έν των καλλίστων τέκνων, εις των γενναϊοτάτων στρατιωτών της γηραιάς Άγγλίας. . . .

JOSEPH REINACH

Κ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

(Συλλογή 128, σελ. 78.)

Γ

Η κυριώτερη όδός της Φραγκφούρτης. — Επιστροφική μελέτη. — Έξ κλάσεις Ιουδαϊκών όνομάτων. — Ο άνδρας του Schiller εις την θέσιν του. — Σχόλια τρόπον του σκέπτεσθαι. — Ο ναός της Άγίας Δικατερίνης. — Γλωσσολογικά έπιγράμματα. — Τό κέρδος της αναβάσεως εις τό κωδωνοστάσιον. — Τό άγάλμα του Γουτεμβέργιου. — Κρίσεις περί του άνδριάντος του Γκαίτε. — Σχέσις με την άγγλικήν γλώσσαν χωρίς να γνωρίζωμεθα. — Ο παγκόσμιος τύπος περιηγητού. — Θέατρον και φρενοκομείον. — Ανέκδοτον έν παρεκδόσει. — Έξωτερική όψη της πατρικής οικίας του Γκαίτε. — Οί σήμερινοί αυτού γείτονες. — Εγω, ο Γκαίτε και ή μόνη διαφορά. — Αναμνηστική έπιγραφή. — Η ρητορική του φύλακος και τό έν Αθήναις πανεπιστήμιον. — Οί τρεις μοναχικοί συνεπισκέπται μου. — Διεργηθείς διεργηθείς. — Η Φανή και τά τρία σημειωματάρια. — Οί μεγάλοι άνδρες μετά θάνατον. — Τό βιβλίον της άθανασίας. — Η μόνη έν τῷ βίω προσέγγισις. — Αποχαριστικός Φανῆς.

Από της αγοράς εισήλθον μετ' όλίγα βήματα εις την κυριώτεραν όδον της Φραγκφούρτης, die Zeil όνομαζομένην, ήτις διασχίζει άπ' ανατολών προς δυσμάς όλην την πόλιν. Είνε εύρεία και ώραία όδός βριθουσα διαβατών ήμέρας και νυκτός, ύπηρετούσα δέ την πόλιν άκόμη και ως τόπος περιπάτου. Έάν τις έπιμείνη να περιφερῆται διαρκώς εις τό κεντρικόν αύτης τμήμα επί

τινας ώρας, δύναται ασφαλώς να εΐπῃ, ότι είδε τά δύο τρίτα των κατοίκων της πόλεως! Τόσον δέ είνε βέβαιον, ότι πᾶς Φραγκφουρταίος διαβαίνει άπαξ τοίλάχιστον της ήμέρας την όδον ταύτην, ώστε μόνον εκεί μετά βεβαιότητος δύναται τις ν' αναμείνη την έπιτυχίαν θελκτικῶν και πολλάκις άπροσδοκῆτων συναντήσεων και διά τουτο βλέπει τις εκεί όλους τους άργούς κομψομένους της πόλεως.

Τήν όδον ταύτην διασχίζων περιέφερον τό βλέμμα από των καταλαμβανόντων τάς δύο πλευράς αύτης ώραίων καταστημάτων εις τους διαβάτας και από των εκτεθειμένων έμπορευμάτων εις τά επί των έπιγραφών όνόματα των εμπόρων. Ούδέν, ούδέν μη Ιουδαϊκόν όνομα άνέγνω! Και αι εξ κλάσεις των έπωνύμων, δι' ών οι έν Γερμανία άπόγονοι του Ίσραήλ εκάλλυνον ή εξηγυγένισαν τά οικογενειακά των όνόματα, άντεπροσωπεύοντο εκεί! Εκεί λοιπόν και γεωγραφικοί, και άρωματώδεις, και πολύτιμοι, και άγριωποί, και άρχαίοι, και νεώτεροι Ιουδαίοι διά ποικίλων χρυσών χαρακτήρων έπεδείκνυνον τά όνόματά των.

Είνε γνωστόν, ότι έν έποχαίς σκληρών δογματιών διά την φυλήν των, πάντες οι από του πατριάρχου Άβραάμ έλκοντες τό γένος κάτοικοι της Γερμανίας, έφρόντισαν ν' άποκρύψωσι τον Ιουδαϊσμόν των μεταβάλλοντες τό έπωνύμον αυτών. Ούτω δέ, άλλοι μόν έλαβον τό όνομα του κατοίκου πόλεως τινος ως έπωνύμον, ή συνθετόν τι εκ του όνόματος όρους ή ποταμού και άπετέλεσαν την κλάσιν των γεωγραφικῶν, άλλοι δέ προσέλαβον έπωνύμιον τι συμπαθές, έν ψ' ως κύριον συνθετικόν χρησιμεύει ή τό όνομα άνθους τινός, και ούτοι είνε οι άρωματώδεις, ή τό όνομα πολυτίμου λίθου ή μετάλλου, και ούτοι είνε οι πολύτιμοι, ή τό όνομα άγρίου τινός θηρίου, και ούτοι είνε οι άγριωποί. Αλλ' ύπῆρξαν και οι έπιμειναντες εις τάς παραδόσεις αυτών και τηρήσαντες ως έπίθετον τό όνομα τινος των ευνοουμένων του ύψιστου πατριαρχών, προσητῶν και βασιλέων του Ίσραήλ, ούτοι δέ είνε οι άρχαίοι προς ούς αντιτίθενται οι νεώτεροι, ως προσκολλησαντες εις τό τέλος των τοιούτων άρχαϊκών όνομάτων την λέξιν υίός (Sohn), αναλογούσαν έν τοιούτη περιπτώσει προς τάς παρ' ήμιν πατρωνυμιακά καταλήξεις.

Εις τοιαύτας έπιγραφικὰς μελέτας περιπλάκεις εύρέθην άσυνειδήτως έν τῷ μέσῳ πλατείας. Πρό έμοῦ ώρθουτο κολοσσαίος ο χαλκοῦς άνδρας του Schiller τοποθετημένος άλλθώς εις την θέσιν του, διότι ή πλατεία είνε φερόνυμος τῷ ποιητῆ. Κατ' αρχήν δέν άγαπῶ τά εκ μετάλλου άγάλματα. Διότι όσάκις τοιούτό τι έχω πρό έμοῦ, καταβάλλω πάντοτε κόπον ν' ανακαλύψω τάς καλλονάς του. Άγνωῶ πῶς τό σκιερὸν χρώμα

καὶ ἡ κουράζουσα ἐκείνη στιλπνότης τοῦ μετάλλου ἀποκρύπτουσι τῶν ὀφθαλμῶν—ἐμοῦ τοῦλάχιστον—τὴν λεπτότητα τῶν γραμμῶν καὶ τὴν ἔκφρασι τῶν χαρακτήρων. Ἐχει τι τὸ θαμβὸν ἐν ἀγαλμα μεταλλινόν ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλο ὅμοιον ἐκ μαρμάρου. Εἶνε ἴσως προκατάληψις τοῦτο, ἀλλ' ἐξομολογοῦμαι, ὅτι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου μόνον τὸ μάρμαρον ἀναδεικνύει τὸν τεχνίτην.

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν ἠδυνήθηνα νὰ μὴ θαυμάσω τὴν σεμνὴν στάσιν καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν ἔκφρασιν, ἣν ἔδωκεν εἰς τὸν ποιητὴν ὁ τὸ πρότυπον συλλαβῶν καὶ φιλοτεχνήσας καλλιτέχνης Dielmann. Εἰς τὴν ἀπέριτον φυσικότητα ἣν ἐπέχυσεν ἐπὶ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἔργου του, διαβλέπει τις πόσον ὁ καλλιτέχνης πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀπεικονίσῃ τὸν Schiller, ἐμελέτησε τὰ ἔργα του, ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ πνεῦμά του καὶ ἠσθάνθη τὰς ἐν ταῖς μικραῖς ἐκείναις αισθητικαῖς συγγραφαῖς διατυπωθείσας ἀρχὰς τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς ἐν τῇ τέχνῃ, τοῦ ἀληθοῦς καὶ φυσικοῦ ἐξωραϊζομένου διὰ τῆς σεμνότητος καὶ ἐξυψουμένου διὰ τῆς καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, τοῦ ἀληθοῦς καὶ φυσικοῦ ἐκείνου, ὅπερ πολὺ, πολὺ ἀπέχει τοῦ χυδαίου καὶ προστύχου.

Ἀπὸ δὲ τοῦ μελετῶντος καὶ σπουδάζοντος διηνεκῶς γερμανοῦ καλλιτέχνου φέρων τὸν νοῦν εἰς τοὺς ἡμετέρους καλλιτέχνας ἐν Ἑλλάδι καὶ παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Schiller ἀναστηλώων διὰ τῆς φαντασίας τοὺς πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντας τοῦ Γρηγορίου Ε' καὶ τοῦ Ρήγα, περιεπλάκην εἰς συγκρίσεις οὐχὶ μεταξύ τῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Γερμανίᾳ καλλιτεχνίας, ἀλλὰ μεταξύ τοῦ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χωρῶν τούτων ἐπικρατοῦντος τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι. Καὶ ἀνελογιζόμενος λοιπὸν ὅτι ὁ ἀνδριάντα τοῦ Schiller κοσμεῖ, καθ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω, ἐξ πόλεις τῆς Γερμανίας (*) καὶ ὅμως πολλαὶ ἀκόμη φιλοδοξοῦσι τὴν τιμὴν νὰ κοσμηθῶσι διὰ τοιοῦτου. Ἐν Ἑλλάδι δὲ πρὶν ἢ ἀρχίσωμεν νὰ τιμῶμεν τοὺς δοξάσαντας τὴν πατρίδα, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν σεπτὴν ἐκείνων μορφήν νὰ στήσωμεν εἰς παράδειγμα, ἐστράφημεν πρὸς τοὺς φιλέλληνας, ὡς ἐὰν ἐξηγητήσωμεν τὴν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων! Καὶ διὰ παραδόξου συνειρμοῦ ἰδεῶν, ἀπὸ τοῦ διὰ τὸ πρόπλασμα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος διαγωνισμοῦ μεταπηδῶν εἰς τὸν ἄλλον περιφήμον πρὸς σύνθεσιν ἐπιγράμματος διὰ τὸν ἐν Μεσολογγίῳ στηθέντα ἀνδριάντα τοῦ Βύρωνος, ἔσπευσα ν' ἀναζητήσω τὸ διὰ τὸν πρὸ ἐμοῦ ἐστημένον ποιητὴν ἐπιγράμμα. Μάτην ὅμως περιῆλθον τρεῖς καὶ τετράκις κύ-

(*) Ἀνδριάντες τοῦ Schiller ὑπάρχουσιν ἐν Βερολίῳ, ἐν Βάιμαρ, ἐν Ἀνωβέρῳ, ἐν Μονάχῳ, ἐν Φραγκφούρτῃ καὶ ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει Μάρβαχ ἐν Βυρτεμβέργῃ. Ἴσως δὲ καὶ ἄλλου, ἀλλ' ἄγνωστοι εἰς τὸν γράφοντα.

κλω τὸν ἀνδριάντα. Οὐδὲν ἐπιγράμμα ἐτάρασε πρὸς μεγάλην μου ἔκπληξιν τὴν κόνην τοῦ ἀνωθεν ὀρθομένου ποιητοῦ. Δὲν ἠθελον τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύω, ὅτι ἐπὶ τοῦ σεπτῶ ἐκείνου βάρθρου μία μόνη λέξις, ὡς ἐπιγραφή, ἦκιστα ἱκανοποιητικὴ διὰ γνήσιον Ἕλληνα, εἶχε χαραχθῆ. Ἄλλ' οὐδὲν, οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχεν ἐγκεχαραγμένον ἐμῇ ἀπλούστατα «Schiller»: Schiller Schiller, ἐὰν ἦσο Ἕλληνα, οἷον ὀρμαθὸν ἀρχαῖζόντων ἐξαμέτρων δακτυλικῶν θὰ ἔφερε εἰς τὴν ράχιν!

Τοιοῦτον ἀπευθύνων τῷ Schiller ἀποχαιρετισμὸν ἐγκατέλειπα τὴν πλατεῖαν του. Ἄλλ' ἀμέσως ἀπέναντι μ' ἐσταμάτησεν ἡ θεὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, οἰκοδομηῆς περὺσης τὴν σεβασμίαν ἡλικίαν πέντε αἰῶνων! Οὐτε πόθοι δεήσεως, οὔτε παρακελεύσεις περιεργείας μ' ἐκάλουν νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἱστορικὸν ναόν, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ πρώτη ἐν Φραγκφούρτῃ κατὰ τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων διδασχῆ, ἡ παρασκευάσασα τὴν μετὰ τινὰ ἔτη γενικωτέραν παραδοχὴν τῶν δογμάτων τῆς μεταρρυθμίσεως. Ἄλλὰ καὶ ζῶντρά περιέργεια ἂν μὲ κατεῖχεν, ἠθελεν αὕτη σεβεσθῆ πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς θύρας ἐπιγραφῆς, εἰς τρεῖς γλώσσας ὀδηγοῦσης τὸν ξένον ποῦ ἔδει ν' ἀποταθῆ, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον ἀνάβασιν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἠθελεν εὔρει κεκλεισμένην τὴν θύραν τοῦ ναοῦ. Καὶ λοιπὸν, ἐσκέφθην κατ' ἑμαυτόν, οὐδὲν, οὐδὲν τὸ ἀξιοθέατον παρουσιάζει τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ, ἀφοῦ αἱ θύραι αὐτοῦ εἶνε διαρκῶς κεκλεισμέναι, μόνον δὲ ἡ ἀνάβασις εἰς τὸ κωδωνοστάσιον θεωρεῖται ἀξία λόγου, διὸ καὶ δίδεται ἡ περὶ τούτου ὀδηγία εἰς τρεῖς γλώσσας, ἀλλ' ἐσφαλμένως καὶ ἀνειλικρινῶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς. Διότι ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἦσαν γεγραμμένα ἀγγλιστί, γαλλιστί καὶ γερμανιστί τὰδε: **Διὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον** ζητηθῆτω ἡ κλεῖς ἀπὸ τὸν θυρωρὸν, ἀντὶ νὰ γραφῆ: *dothtew dring-money, pourboire, Trinkgeld, εἰς τὸν θυρωρὸν*. Τότε δ' ἐγὼ, ἐνθουσιώδης ἐπὶ τῇ εἰλικρινείᾳ, ὅχι μόνον θὰ ὑπεβαλλόμενος εἰς τὴν φορολογίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ προσέθετον παρὰ ταῖς ἄλλαις ξενογλώσσοις ἐκφράσεις καὶ τὴν λέξιν *μαρκατοῖσι* διὰ τοὺς ἀπλουστέρους καὶ φιλοδωρήματα διὰ τοὺς λογιωτάτους τῶν συμπατριωτῶν μου.

Διὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων λοιπὸν πεισθεὶς ἐνδομύχως, ὅτι τὸ κέρδος τῆς εἰς τὸ κωδωνοστάσιον ἀνάβασεως, οὐχὶ διὰ τὸν περιηγητὴν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν θυρωρὸν ἦν ἄξιον λόγου, παρέκαμψα τὴν ἦν μέχρι τοῦδε ἠκολούθουν ὁδὸν καὶ εὐρέθηνα ἐπὶ ὠραίας πλατείας, τῆς *Ἰππαγορᾶς* (Rossmarkt) καλουμένης, ὅπου μοναδικὸν στολισμὸν ἀποτελεῖ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐφευρόντος τὴν τυπογραφίαν χάλκινον σύμπλεγμα, οὗ τὸ

πρότυπον ἐπιλοτέγησεν ὁ γλύπτης von der Launitz ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς τετρακοσιετηρίδος ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφικῆς τέχνης. Τὸ ὠραῖον σύμπλεγμα παριστᾷ τὸν Γούτεμπεργ κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς βιβλίον καὶ ἐπιδεικνύοντα διὰ τεταμένης τῆς ἀριστερᾶς τυπογραφικὸν στοιχεῖον, ἔχοντα δὲ δεξιόθεν μὲν τὸν Schöffer, ἀριστερόθεν δὲ τὸν Frist. Ἐπὶ τῆς βάσεως ὑπάρχουσιν ἀνάγλυφοι αἱ προτομαὶ τῶν ἐπισημοτέρων τυπογράφων, αἱ ἀλληγορικαὶ παραστάσεις τῶν τεσσάρων πόλεων ἐν αἷς εὐρον ἐν ἀρχῇ ὑποδοχὴν καὶ τελειοποίησιν ἡ τυπογραφία (*) καὶ αἱ τῶν τεσσάρων ἡπείρων.

Συνορευούσα τῇ πλατεῖᾳ ταύτῃ εἶνε ἡ μικρὰ πλατεῖα τοῦ Γκαῖτε φέρουσα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῆς τὸ ἀγαλμα τοῦ φιλοσόφου ποιητοῦ. Δὲν εἶμαι δεινὸς περὶ τὴν τεχνοκριτικὴν, ἀλλὰ δὲν κωλύομαι, νομίζω, νὰ εἶπω ὅτι ὁ ἀνδριάντα καὶ αἱ περὶ τὴν βάσιν ἀλληγορικαὶ παραστάσεις εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μου μία μεγάλη καλλιτεχνικὴ ἀποτυχία. Ὁ Γκαῖτε κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ, ἡ μᾶλλον ἔχων ἀπὸ τῆς χειρὸς κρεμάμενον στέφανον δάφνης παρίσταται ἐν νωχελείᾳ ἐκφράσει ἀπογοητεύσεως, καὶ μόνον ὅταν προσέξῃ τις ὅτι εἶνε ἐστραμμένος πρὸς τὸν γείτονά του Γούτεμπεργ δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του ἐκφράζουσιν ἐν συγκινήσει τὸ πολὺ, πολὺ, εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἐφευρέτην τῆς τυπογραφίας. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ βάρθρου ἀνάγλυφα ἀλληγορικὰ συμπλέγματα εἰσὶν ἐντελῶς ἀκατάληπτα, παριστῶντα ἐν ὁμάσιν, ἄνευ λόγου καὶ ὡς ἔτυχε τοποθετημένους τοὺς ἥρωας τῶν ἔργων τοῦ Γκαῖτε. Οὕτω λοιπὸν ἔδω μὲν ὁ Φάουστ στρέφει κατὰ παράδοξον τρόπον τὰ νῶτα πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, ἐνῶ ὁ Μεφιστοφελῆς μορφάζει πρὸς τὸν Ὁρέστην, ἐκεῖ δὲ ὁ μὲν Ἑρμάν ἀποθαυμάζει τὴν Μαργαρίταν, ἡ δὲ Δωροθέα ἀτενίζει συμπαθῶς τὸν Βέρθερ φερόμενον ἐπὶ φερέτρου!

Ἐνῶ ὅμως ρίπτω ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου μου τὰς παρατηρήσεις ταύτας, προσβάλλουσι τὴν ἀκοήν μου σχόλια περὶ τοῦ ἀτόμου μου. Στρέψας δὲ βλέπω ἑμαυτὸν περικυκλωμένον ἀπὸ στίφος ἀγιοπαίδων, γιγαντιαίων ἀργῶν καὶ μικροσκοπικῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ περὶ ἐμοῦ ἐπὶ μακρὸν συσκεψάμενοι κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα καὶ ἀπεφώνησαν ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας τῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν φυλὴν. Ὡς ἀκαταμάχητον δ' ἐπιχείρημα τῆς διαγνώσεως τῶν ταύτης ἐφέρετο μεταξύ αὐτῶν τὸ σχῆμα τῶν χαρακτήρων, δι' ὧν ἔγραφον τὰς ἐντυπώσεις μου. Καὶ οὗτοι μὲν ἠγνόουν εἰς ποῖαν γλώσσαν ἀνῆκον τὰ ἱερογλυφικά μου ἐκεῖνα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν βέβαιαι ὅτι δὲν ἔγραφον γερμανιστί, ἐφρόνουν, ὅτι μόνον ἀγγλιστί ἦτο

(*) Αἱ πόλεις αὗται εἶνε: Mainz, Στρασβούργον, Βενετία καὶ Φραγκφούρτη.

δυνατὸν νὰ γράφω. Οὕτω δὲ ἐνῶ ἐγὼ καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλώσσα εἰς οὐδεμίαν γνωριμίαν διατελοῦμεν, εὐρέθημεν εἰς στενοτάτην σχέσιν ἐκεῖ καὶ δὴ εἰς συγγένειαν πρώτου βαθμοῦ, καθόσον διὰ τοὺς θεατὰς μου ἤμην ἀναμφηρίτως πλεόν Ἄγγλος. Τόσον εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ παγκόσμιος τύπος τοῦ περιηγητοῦ μόνον ἐν Ἀλβιῶνι παράγεται τέλειος, ἀπαράλλακτα ὡς αἱ ἀτμομηχαναί, τὰ λιπᾶ ὑφάσματα, τὰ στερεὰ ὑποδήματα καὶ οἱ φέροντες ταῦτα σεβάσμιμοι τὸ μέγεθος πόδες.

Διαλύων τὸν συμπυκνωθέντα περὶ ἐμὲ κύκλον ὅπως ἀπέλθω εἰς προσκύνημα εἰς τὸν πατρικὸν καὶ γενεθλίον οἶκον τοῦ Γκαῖτε, εὐρίσκομαι ἀπέναντι τοῦ Θεάτρου τῆς Φραγκφούρτης, οὐχὶ τοῦ νεοδημητοῦ, μεγαλοπρεποῦς καὶ καλλιτεχνικοῦ, ἀλλὰ τοῦ παλαιοῦ θεάτρου, ὅπερ μοι προξενεῖ ἀλλόκοτον ἐντύπωσιν. Ἐκεῖναί αἱ μονότονοι σειραὶ τῶν παραθύρων του, ἐκείνη ἡ ἀχρὸς σχεδὸν καὶ ἐπίπεδος πρόσοψις του, παραδόξως μοι φέρουσιν εἰς τὸν νοῦν ἐπίμονον ἰδεῶν ἐξωτερικῆς ὁμοιότητος πρὸς ἐν τῶν ἐν Βερολίῳ φρενοκομείων! Ἡ παραβολὴ εἶνε τόσον ἀπίστευτος ὅσον καὶ ἀπροσδόκητος. Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι προσεπάθησα κ' ἐγὼ αὐτὸς νὰ τὴν ἐκρίζωσω ἀπὸ τοῦ νοῦ μου, ἀλλὰ τόσον τελεία ὑπῆρχεν ἡ ὁμοιότης τῶν δύο κτηρίων ἐξωθεν, μέχρι τῶν ὀπισθεν τῶν ὕλων τῶν παραθύρων λευκῶν παραπετασμάτων ἐξικνουμένη, ὥστε ὑπεχώρησα εἰς τὴν ἐπίμονον μεθ' ἧς ἐπανήρχετο εἰς τὰς σκέψεις μου, ἐπὶ στιγμὴν ἀποδιωκομένη, καὶ ἐσημείωσα αὐτὴν ἐν τῷ σημειωματαρίῳ μου, ὅπου τὴν ἀνευρίσκω σήμερον.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ βερολινεῖου ἐκείνου φρενοκομείου, δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμόν, ὅπως διηγηθῶ ἐν παρεκβάσει ἐν ἀνεκδοτόν. Ἐπεσκέφθην αὐτό ποτε μετὰ τινων φίλων ἐπὶ τῇ θλιβερᾷ συγκυρίᾳ ὅπως ζητήσωμεν πληροφορίας περὶ ἀτυχῶς συμπατριώτου ἡμῶν. Ὁ διευθυντὴς ἐνεργῶν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὴν γενικὴν ἐπίσκεψιν συμπαρέλαθεν ἡμᾶς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν βοηθῶν τοῦ ἐξηγῶν πάντα τὰ ἐν τῷ καταστήματι. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν δι' ἐξόδων τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου συντηρουμένων ἐκεῖ παραφρόνων γυναικῶν, αἱ μὲν ἐπέδιδον αὐτῷ ἐπιστολάς, αἱ δὲ ἀναφορὰς καὶ ἄλλαι ποιήματα, δι' ὧν πᾶσαι ἐζήτουν τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐκ τοῦ καταστήματος. Μόνον μία προσῆλθε νὰ ζητήσῃ, οὐχὶ ἀπόλυσιν, ἀλλὰ καλλιτέραν περιποίησιν. Καὶ ἀφοῦ ὑπέβαλε τὰ παράπονά της λίαν εὐγλώττως τῇ ἀληθείᾳ, κατέληξεν:

— Ἐγὼ, κύριε διευθυντά, ἔχω ζήσει εἰς ὅλα τὰ φρενοκομεία τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ τοιαύτην ἀθλίαν περιποίησιν καθὼς ἔδω, δὲν εὐρον εἰς κανέν!

Εὐρίσκομαι ἤδη πρὸ τῆς γενεθλίου οἰκίας τοῦ Γκαῖτε. Τὶ ἐξωτερικὸν τουρκικῆς οἰκίας! Τὸ ἰσογειον πάτωμα ἔχει παράθυρα περιφρασσόμενα

διὰ κυρτῶν, σχεδὸν τέλειον ἡμικύκλιον σχηματίζουσιν, κινκλίδων. Εἶτα ἡ πρόσοψις προεξίχει καὶ ὑψοῦνται δύο πατώματα ἕγοντα ἐπὶ παράθυρα ἐκάτερον. Μετ' αὐτὰ ἀρχίζει ἡ στέγη, ἐφ' ἧς ὡς μικροὶ οἰκίσκοι ἢ πυργίσκοι ὑψοῦνται τρία κατοικήσιμα ὑπόστεγα, ἐν εἰς τὸ μέσον, ὡς ἀέτωμα, μετ' αὐτὰ δύο πατώματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἔχει δύο παράθυρα τὸ δὲ δεύτερον ἐν, ἀνὰ ἐν δ' ὑπόστεγον ἐκατέρωθεν τοῦ ἀετώματος μετ' ἐν μοναδικὸν παράθυρον ἕκαστον. Τοιαύτη εἶνε ἡ οἰκία ἐν ἣ εἶδε τὸ φῶς ὁ ποιητὴς τοῦ Φάουστ καὶ πρόδρομος τῶν δαρβινικῶν θεωριῶν.

Ἐρριψα κύκλω ἐν βλέμμα ἵνα ἴδω τοὺς σημερινούς γείτονας τοῦ Γκαίτε. Εἰς ὠρολογοποιὸς καὶ μία μοδίστα ἔχουσι τὴν τιμὴν αὐτήν! Καὶ ἀγνοῶ πῶς ἀπὸ τούτου ἐνθαρρυνθεὶς ἠσθάνθη ἐμαυτὸν ὑψούμενον μέχρι τοῦ νὰ ἐπιχειρήσω σύγκρισιν μεταξύ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαίτε! Καὶ ἐσκεπτόμην λοιπὸν, ὅτι καὶ ἐγὼ εἶχον οἰκίαν πατρικὴν ἐν Ἀθήναις, ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἀλλὰ πρὶν προσθάσω ν' ἀπαθανατισθῶ, ἀσπλαγγνοὶ κεφαλιούχοι δαμνισαὶ τὴν ἐπώλησαν ἀναγκαστικῶς, ἐνῶ τὴν οἰκίαν τοῦ Γκαίτε ὀλόκληρος ἐταιρία ἐπίσης κεφαλαιούχων ἠγόρασεν ἵνα διατηρῆ καὶ ἐπιδεικνύη σήμερον ἀντὶ εἰσόδου! Ἄλλην διαφορὰν μεταξύ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαίτε δὲν εὑρίσκον, τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς... τὴν γενέθλιον οἰκίαν. Ἡ ἰδική μου μάχιστα δὲν ἦτο καὶ τὸσον παλαιά! Παρεσκευάσθη λοιπὸν, τοιαῦτα σκεπτόμενος, πρὸς εἰσὸδον λίαν εὐχαριστημένους ἐξ ἐμαυτοῦ. Μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἐὰν μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ προσωπικοῦ μου φίλου κ. Γκαίτε. Διότι εἶνε ἀληθῶς τὸσον εὐχάριστος νὰ εὑρίσκῃ τις ἀφορμὴν, ἔστω καὶ ἀσήμαντον, ἵνα παραβάλλῃ αὐτὸν πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνδρας! Τούτο δίδει πολὺ θάρρος εἰς τὸ ν' ἀνενίξῃ τις εὐκολώτερον τ' ἀνθρώπινα μεγαλεῖα!

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέγνω ἅπαξ ἐτι τὴν ἄνωθεν τῆς θύρας ἀναμνηστικὴν ἐπιγραφήν:

«Ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐγεννήθη τῇ 28 Αὐγούστου 1749 ὁ Johann Wolfgang Goethe»

ἐξήγαγον τοῦ θυλακίου μου ἀργυροῦν μονόμαρκον νόμισμα, τὸ τίμημα τῆς εἰσόδου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ προαύλιον ὅπου ἔβρον τρεῖς ἐπι επισκέπτας.

Ἄγνοῶ διατὶ ὁ ὀδηγὸς ἡμᾶς φύλαξ, μᾶς ἠνάγκασε ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ τοῦ ὑποστέγου. Ἄλλως δὲ οὔτε νὰ τὸ μάθω ἐφρόντισα, ἀλλ' οὔτε καιρὸς μοὶ ἐδόθη ὅπως φροντίσω. Διότι μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο τοῦ ὑποστέγου δωμάτιον, οὕτως τὰ παράθυρα εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς τὴν αὐλήν, καὶ ὅπερ φέρον νῦν τὸ συμπαθὲς ὄνομα δωμάτιον Βέρθερ ἐχρησίμευσεν ἄλλοτε ὡς μεταξοσκωληκοτροφεῖον διὰ τὸν ἀγαθὸν μυστικοσύμβουλον πατέρα τοῦ Γκαίτε πρὶν χρησιμεύσῃ ὡς δωμάτιον ἰδιαιτερον διὰ τὸν μέγαν υἱὸν, ὁ φύλαξ ἤρξατο ρητορικῶς ὀχλη-

ροτάτης προσπαθῶν νὰ ποιήσῃται εἰσαγγῆσιν ἐπεξηγηματικὴν τῶν ὅσα ἐβλέπομεν. Δὲν ἐδίδον τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν φλυαρίαν του, ὅτε προσέπεσεν εἰς τὰς ἀκοάς μου τὸ ὄνομα τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσω τὴν σχέσιν, ἀπετάθην πρὸς τὸν ῥήτορα φύλακα ἐλληνικώτατα διακόπτων αὐτόν. Ἄλλ' ἐκεῖνος οὐδὲ βλέμματος ἀξιώσας με ἐξηκολούθησε τὴν ρητορικὴν του. Ἀπετάθην λοιπὸν πρὸς τὸν πελώριον γείτονα μου, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς μετὰ μεγάλης προσοχῆς παρηκολούθει τοὺς λόγους τοῦ ἀγορευόντος φέρων ἀπὸ τοῦ βραχίονος κρεμάμενον—κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην σημασίαν—τὸ εὐεῖδες καὶ χάριεν ἡμισὺ του, ὅπερ ὅμως ἐν ἀκριβολογίᾳ μόλις ἐκ τρίτου ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῆ, συγκρινόμενον πάντα πρὸς τὸν γίγαντα συμβίον. Μετ' ἠτένισεν ἀπὸ τοῦ ὕψους του μετ' βλέμμα ἐρωτηματικὸν ὁ γίγας κύριος ἐνῶ ἡ σύζυγός του λίαν φιλοφρόνως ἀλλ' ἀπαθέστατα μοὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν μου μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ ἐν ἀγγλικῇ προφορᾷ ἀθρόωσα:

—Γερμανικά... ὄχι!

—Με συγχωρεῖτε, λέγω ἀμέσως γαλλιστί, ὅτι σὰς ἐτάραξα, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ὁ κύριος ἐνόμιζε γερμανικά καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσω κατὰ ὅπερ δὲν ἤκουσα καλῶς.

Τὸ παράδοξον ζεῦγος μετ' ἠτένισε καὶ πάλιν ἀπαθέστατα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ εἶτα ὁ κύριος ἐφώνησε πρὸς ὠραίαν μελανειμονοῦσαν δεσποινίδα, ἣτις περιεργάζετο τὰ ἐν τῷ δωματίῳ:

—Φανῆ!

Ἐπλησίασεν ἐκεῖνη καὶ ἀντήλλαξε λόγους τινὰς μετ' αὐτοῦ ἀγγλιστί, εἶτα δὲ:

—Τί ἐπιθυμεῖτε, κύριε; μετ' ἠρώτησε γαλλιστί.

Ἐπανέλαθον εἰς δευτέραν ἐκδοσιν τὸ ἀνωτέρω λογιδριὸν μου.

—Ἄ! εἶπεν ἐκεῖνη. Δυστυχῶς καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐννοοῦμεν γερμανικά!

Ἐζήτησα καὶ πάλιν συγγνώμην καὶ ἀποπέσας πλέον πᾶσαν ὑπομονὴν εἶπον πρὸς τὸν φύλακα, ὅστις ἐξηκολούθει ἀγορευῶν πρὸς τέσσαρας μόνον ἀκροατάς, ὧν οἱ μὲν τρεῖς δὲν ἐννοοῦν, ἐγὼ δὲ ὁ τέταρτος δὲν ἐπρόσεχον,

—Χάνεις τὰ λόγια σου δωρεάν, φίλε μου. Αὐτοὶ ἐδῶ καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐννοοῦν καθόλου γερμανικά!

—Ἄλλὰ διατὶ δὲν τὸ λέγουν ἐξ ἀρχῆς; ἀπήντησεν ὁ τάλας πλήρης ἀπελπισίας.

Οὕτω συγκατετέθη νὰ μοὶ δώσῃ τὰς ζητηθείσας παρ' ἐμοῦ πληροφορίας καὶ ἐξηγήσεις. Ἐμαθον λοιπὸν ὅτι ἡ ἐν τῷ δωματίῳ προτομή παρίστα τὸν καλλιτέχνην Rahl, τὸν σχεδιάσαντα τὰ ἐπὶ τῶν φατνωμάτων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου κοσμήματα, ὧν τὰ λαμπρὰ σχεδιογραφήματα, ἐκτεθειμένα ἐντὸς τοῦ δωματίου

τούτου, ἐδωρήσατο ἐκεῖνος τῇ ἀγαθοεργῷ ἐταιρίᾳ εἰς τὴν ἀνήκει ὁ οἶκος τοῦ Γκαίτε.

Δὲν εἶχε τελειώσει ὁ φύλαξ τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τούτων ὅτε εὐρέθην περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς τρεῖς συνεπισκέπτας μου.

—Τί σὰς εἶπεν; ἠρώτησεν ἡ ὠραία Ἀγγλίς.

Ἐπανέλαβα τὰς πληροφορίας τοῦ φύλακος ἃς διηρμήνευσε πάλιν ἐκεῖνη πρὸς τὸ ἄνισον ζεῦγος. Ἀμέσως δὲ τρία σημειωματάρια ἐκράτησαν μηχανικῶς σημειῶσιν τῆς μεταφράσεως τῶν λόγων τοῦ φύλακος, ἢ ἐγὼ μὲν ἕκαμον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου πρὸς τὴν δεσποινίδα, ἐκεῖνη δὲ ἐκ τοῦ ἰδικοῦ μου γαλλικοῦ κειμένου πρὸς τοὺς οἰκείους. Πόση ὅμως ἀκρίβεια ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἀπέμενεν ἐντὸς τῶν σημειωματαρίων μετὰ τὴν τριπλῆν μεταφραστικὴν ἀναχώνευσιν, μόνον οἱ εὐτυχεῖς ἀπόγονοι τοῦ πελωρίου Ἀγγλοῦ θὰ κρίνωσιν, ὅταν περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν τῶν ἡμερολογίων τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν προγόνου, ἂν μὴ οὗτος, μιμούμενος ἐμὲ, δὲν αἰσθανθῆ τὴν ὄρεξιν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀτυχεῖς συμπολίτας του, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν σημειώσεων ἐκείνων!

Ἐκολούθησαμεν ἐντούτοις τὸν ὀδηγὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἀπέναντι δωμάτιον τοῦ ἀετώματος (Gibel-Zimmer), ὅπερ ἔχον πρόσοψιν πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ θεῶν ὠραίαν, ἐχρησίμευε τῷ Γκαίτε ὡς σπουδαστήριον, κατὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ.

—Ἐδῶ ἔγραψε τὰ πάθη τοῦ Βέρθερ, τὸν Κλαβίγιον καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ πεζῶν καὶ ποιημάτων, ἤρξατο ὁ φύλαξ ἀποτεινόμενος νῦν μόνον πρὸς ἐμέ.

—Τί λέγει; τί λέγει; μετ' ἠρώτησαν τὰ κοράλινα τῆς Ἀγγλίδος χεῖλη.

Διηρμήνευσα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ φύλακος, αὐτὴ δὲ τὰ ἐμὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔργου ἐξετέλεσαν ὁμορρυθμῶς τὰ σημειωματάρια.

Ἡ κομικὴ αὐτὴ σκηνὴ ἐπανελαμβάνετο στερεοτύπως μέχρι τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς ὅλα τὰ πατώματα ἄτινα ἐπισκέφθημεν.

—Τί εἶνε αὐτό; μετ' ἠρώτα ἡ χαριεσσα Ἀγγλίς, καταστᾶσα πλέον συνοδός μου.

Καὶ ἀπήντων ἐγὼ ἀναγινώσκων τὰς ἐφ' ἐκάστου ἀντικειμένου ἐπιγραφὰς ἢ ἐρωτῶν τὸν φύλακα, διηρμήνευε δ' ἐκεῖνη καὶ ἐπληροῦντο τὰ τρία σημειωματάρια.

Ἐνίοτε ἵνα ἐπιφέρω σύγχυσιν ἐδίδον διὰ μιᾶς δύο ἢ τρεῖς πληροφορίας, ἢ ἐφίστων τὴν προσοχὴν εἰς ἀσήμαντα πράγματα. Ἄλλὰ πάντοτε οὔτε ἡ χαριτόβουτος συνοδός μου ἀπέκαμνε νὰ διερμηνεύῃ, οὔτε αἱ μολυβδίδες νὰ γράφουν, οὔτε τὰ σημειωματάρια νὰ δέχονται. Καὶ τί δὲν περιέλαθον τ' ἀτυχῆ αὐτῶν φύλλα! Καὶ διὰ τὰς ὀδοντογλυφίδας τῆς μητρὸς τοῦ Γκαίτε ἐκράτησαν σημειῶσιν, καὶ διὰ τὰ παιγνιόχαρτά του, καὶ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκ ξηρῶν ἀνθέων δῶρον τῆς Charlotte Kestner, καὶ διὰ τὸ κλειδοκύμβα-

λόν του, καὶ διὰ τὸ θέατρον τῶν πλαγγῶνων του, καὶ διὰ τὸ φύλλον τῆς ἀγγελοῦσης τὴν γεννησὶν τοῦ μικρᾶς ἐφημερίδος, καὶ διὰ τὸ καθημερινόν του τειοκύπελλον! Διότι ὅλα ταῦτα ἦσαν ἐκεῖ ἐκτεθειμένα ἐν παρατάξει ἐντὸς ὑελίνων θηκῶν εἰς θεῶν καὶ λατρείαν! Ὡς μεγάλοι ἄνδρες, πόσον σὰς διακωμωδοῦσι μετὰ θάνατον οἱ θαυμασταὶ σὰς ἐξ ὑπερβολικοῦ σεβασμοῦ!

Ὅτε ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ πανομοιότυπου τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Γκαίτε, ὅπερ ἐξ ἐκμαγείου ληφθέντος ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἐπιλοτέγησεν ἐπὶ θαυμασίῳ μαρμάρῳ Καρράρας ὁ καλλιτέχνης Ochs, οἱ συνεπισκέπται ἐμειναν πολλὴν ὥραν πρὸ αὐτοῦ ἐν ἀφῶν λατρεῖα. Ἐχρησίσθη δὲ ἵνα τοὺς ἀποσπᾶσιν ἐκείθεν ἢ πρότασίς μου ν' ἀπαθανατισθῶσιν ἐγγράφοντες τὸ ὄνομα τῶν εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν.

—Καὶ σεις, ἐγράψατε τὸ ἰδικόν σας; μετ' ἠρώτησε μετ' ἡν ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τῆς ἡ μίς Φανῆ.

—Ὁχι.

—Διατί;

—Τὸ θεωρῶ περιττόν.

—Ἄλλ' ὅταν ἐπισκέπτεσθαι τινα καὶ δὲν τὸν συναντᾶτε ἐν τῷ οἴκῳ, πρέπει ν' ἀφήσῃτε τὸ ὄνομά σας, μοὶ ἀπήντησε μᾶλλον σοβαρευμένη ἡ ἀστειολογούσα.

Ἐγὼ δ' ἀναγνωρίσας τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ καμφθεὶς ὑπὸ τοῦ γλυκεῖος βλέμματος τῆς μαγευτικῆς κόρης, ἐνέδωκα εἰς τὴν πρόκλησιν καὶ ἀπηθανάτισθην παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς. Ἄλλ' ὅτε μετ' οὐ πολὺ ἀπεχαιρετίσθημεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν τῆς οἰκίας κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις ἐσκέφθη, ὅτι ἡ σελὶς τοῦ βιβλίου ἐκείνου ὑπῆρξεν ἡ μόνη θέσις καὶ θὰ ἦνε ἴσως καὶ ἡ μόνη περίστασις τοῦ βίου ἡμῶν, καθ' ἣν τὸσον πολὺ ἐπλησίασαμεν ἀλλήλους!

Ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ταύτῃ ἐστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσταμάτησα ἐν μέσῃ ἡδῶ ἵνα τὴν ἴδω ἅπαξ ἐτι. Ἐβάδιζε ζωηρὰ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πελωρίου ἐκείνου ἀπαθῆς ἀγγλοῦ, ὅστις ἔφερε πάντοτε ἀνασπαστῶς ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνηρτημένην τὴν μικροσκοπικὴν, σχετικῶς πρὸς αὐτόν, σύζυγόν του. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἡ Φανῆ ἔτυπτε ρυθμικῶς μετ' ὁ ἀλεξήλιόν της τὸ λιθόστρωτον. Τὸ σῶμά της διεγράφετο ἀθρόωτον ὑπὸ τὸ ἐνδυμά της καὶ ὁ μέλας ψαθίνος πῖλος αὐτῆς, ὅλος πρὸς τὰ ἐμπρὸς προεξέχων, μόλις ἄφινε ὅπισθεν νὰ φαίνωνται οἱ θαυμάσιοι καστανοὶ πλόκαμοί της, ἀναδεδεμένοι κατ' ἀρχαῖον ἐλληνικὸν συρμόν.

Εἰς τὴν καμπὴν τῆς ἡδῶ ἐστάθη αἴφνης, ἐστρεψεν ὅλη καὶ μετ' ἐπέλαθεν ἐν τῇ ἀποσβολῶσει μου, φυτευμένον εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ἡδῶ, ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἐνοχον θαυμασμοῦ. Ἐπὶ τῆς ὠραίας μορφῆς της διεχύθη αἴγλη γλυκύτητος, οἱ σπινθηροβόλουντες ὀφθαλμοὶ της ἀνέλαμψαν, μετὰ δὲ ἀρρητον δίσχιος τὰ ροδόπλαστα χεῖλη

της, οι άδαμάντινοι οδόντες της έπεφάνησαν, έκαμψε την άλαβάστρινον όσφύν της, έκλινε τό θελκτικόν σώμά της προς τά έμπρός και ούτω άποχαιρετίσασά με έξηφανίσθη έν τή πλαγία ύδω.

Τίς θά πιστεύσει, ότι δέν άνταπέδωκα τόν χαιρετισμόν της; Ω κάλλος, κάλλος, καθιστάς ένιοτε άγρίουσ τούς άνθρώπουσ!

P

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνήκτια (81 σελ. 121

ΣΤ'.

Σημεία έθνικότητος.—Πώς οι μύρμηκες της αούτης μυρμηκιάς άναγνωρίζουσιν άλλήλους.

Είναι πλέον άποδεδειγμένον ότι ένω μεταξύ πάντων τών μελών μυρμηκιάς τινος έπικρατεί άκρα άρμονία, πäs ξένος θεωρείται έχθρός. Ουδέποτε μύρμηξ τις γίνεται δεκτός έν τινι μυρμηκιά, ξένος ών ταύτης. Έκ τούτου συμπεραίνεται ότι, οι μύρμηκες καθώς και αι μέλισσαι τής αούτης κοινότητος δύνανται ν' άναγνωρίσασιν άλλήλους, γεγονόςσ ενδιαφέροντος, ως εκ του βραχυτάτου βίου αυτών και τής μεγάλης πληθύουσ. Έκάστη κυψέλη ύπελογίσθη ότι περιέχει πλείουσ τών 50000 μελισσών, μία δέ μυρμηκιά πολύ πλειοτέρουσ μύρμηκασ. Αι μεγάλαι μυρμηκιά του Formica pratensis, πιθανώτατα αριθμούσι 400,000 μέχρι 500,000 μύρμηκασ. Αν τεθῆ ξένος μύρμηξ έν τή φωλεά άλλων μυρμηκίων, άμέσως προσβάλλεται. Είς μύρμηξ λαμβάνει αυτόν άφ' ενός ποδός, άλλος από τής κεραίας και ούτω σύρουσι τούτον εκτός τής μυρμηκιάς.

Οι μύρμηκες, ού μόνον άναγνωρίζουσιν τούς συντρόφουσ των, αλλά και μετά μακρόν άποχωρισμόν.

Ο Huber διηγείται ότι, μύρμηκες τινές διατελούντες αιχμαλώτοι παρ' αυτού, διαφυγόντες τυχαίως, συνήντησαν και άνεγνώρισαν τούς παλαιούσ των συντρόφουσ· τούς έβλεπέ τις χαιρόντας και θεωρούντας άλλήλους διά τών κεραίων των. Μετ' όλίγον επανήλθον όλοι όμοϋ άναζητούντες τούς αιχμαλώτους έν τή τεχνητή μυρμηκιά, κατορθώσαντες δέ νά εισέλθωσιν έν αυτή παρέλαβον πάντας τούς έν ταύτη μύρμηκασ, ολίτοις προ τεσσάρων μηνών εύρίσκοντο κεκλεισμένοι άνευ ούδεμιάς συγκοινωνίας.

Οι μιάσ και τής αούτης κοινότητος μύρμηκες εισερχόμενοι εις έτέραν τοιαύτην (του ίδιου είδους) προσβάλλονται, εκδιώκονται ή φονεύονται. Έπειδή λοιπόν έν τή αούτη μυρμηκιά οι μύρμηκες βιοϋσιν έν πληρεστάτη άρμονία, πρέπει νά έχωσι μέσον τι, δι' οϋ άναγνωρίζουσιν άλλήλους.

Πώς οι μύρμηκες και αι μέλισσαι δύνανται ν' άναγνωρίσασιν τούς συντρόφουσ των; Πολλοί έντομολόγοι, μη δυνάμενοι νά έννόησωσι πώς, εις τόσον πολυαριθμούσ κοινότητασ, εκαστον άτομον κατορθοϋ μόνον διά τής όράσεωσ ν' άναγνωρίσῃ τά άλλα, ύπέθεσαν ότι εκάστη μυρμηκιά είχεν ιδιαίτερόν τι σύνθημα ή προσυμπεφωνημένην τινά λέξιν. Άλλοι ύπέθεσαν ότι, οι μύρμηκες άναγνωρίζουσιν άλλήλους διά τής όσφρήσεωσ.

Πρός βεβαίωσιν τών άνωτέρω ο Lubbock επεχείρησε πειράματα. Γινώσκων τήν μεγάλην τών μυρμηκίων τάσιν εις τήν άνατροφήν οίωδη—ποτε χρυσαλλίδων μυρμηκίων, έλαβε τοιαύτασ και έθετο προς εκκόλαψιν έν μυρμηκιά ξένου και έχθρικού είδους, μετά δέ τήν μεταμόρφωσιν λαβών τά τέλεια έντομα εισήγαγε ταύτα έν τή φωλεά, εξ ήσ έν καταστάσει χρυσαλλίδος άφηρέθησαν. Παρετήρησε τότε ότι άνεγνώρισθησαν και έγέγοντο δεκτά έν τή μυρμηκιά. Αν λοιπόν διά συνθήματος άνεγνώρισοντο οι μύρμηκες, ούτοι έν ξένη μυρμηκιά άνατραφέντες, ώφειλον νά γνωρίζωσι μόνον τό σύνθημα τής φωλεάσ ταύτης, και μολοντούτο άνεγνώρισθησαν.

Πρός έπίρρωσιν δέ τής ιδέασ ταύτης έθετο ώς έν ξένη μυρμηκιά, και έν τούτοις τά εξ αυτών προσελθόντα έντομα, εισαχθέντα έν τή φωλεά εξ ήσ έν καταστάσει ώου άφηρέθησαν, έγέγοντο δεκτά. Έκ τούτων και προσέτι εκ του ότι δύνανται και μεμεθυμένουσ ν' άναγνωρίσασιν τούς συντρόφουσ των, πείθεται τις ότι οι μύρμηκες προς κοινήν άναγνώρισιν δέν έχουσι κοινόν τι σύνθημα ή λέξιν τινά.

Τό ζήτημα προσλαμβάνει πλειότερον ενδιαφέρον ούτω, διατελεί όμως άλυτον.

Ζ'.

Ααλιά και πνευματικά μέσα άλλ.ηλοκοινωνίας τών μυρμηκίων.

Ο Huber βεβαιοϋ ότι, είδε συχνότατα τούς μύρμηκασ έν ώρα μάχης, ένθαρρύνοντασ τούς συντρόφουσ των διά ιδιαίτερου τρόπου, όπως διακριθώσι μεταξύ τών έχθρών των· έν τή μυρμηκιά, άγγέλλοντασ τήν άνατολήν του ήλιου του τόσον ώφελίμου διά τήν άνάπτυσιν τών νυμφών: έν ταίσ πορείαισ και ταίσ άποδημίαισ, δεικνύοντασ τήν ύδόν έν ή πρέπει νά βαδίσωσι. Προσθέτει δέ ότι, μύρμηξ συναντών συντρόφουσ τινάσ τής αούτης μυρμηκιάσ, δι' άπλής επαφής τών κεραίων ύποδεικνύει αυτοίς τήν αληθή ύδόν. Πειράματα όμως διάφορα άποδεικνύουσιν ότι αι γνώμαι τών διαφόρων συγγραφέων δέν έχουσι βάσιν τινά πραγματικήν και σαφή, άλλ' είναι άπλώς ύποθέσεισ. Όταν οι μύρμηκες προσέρχωνται παμπληθείσ εις εύρεθείσασ ζωτροφίασ, οδηγούνται διά τής όσφρήσεωσ. Περίπτωσίσ τις μαρτυρούσα συνεννόησιν προϋξένησ μοι σπουδαίαν έντύπωσιν.

Ημέραν τινά παρετήρουν μύρμηκα (L. niger) όστις ήτο άπησχολημένος μεταφέρων διαρκώς νύμφασ. Τό έσπέρας ένέκλεισα τούτον έν μικρή τινι φιάλη, τήν δέ πρωίαν μόλις έγκατελείφθη έλεύθερος επανέλαβεν άμέσως τήν εργασίαν του. Άναγκασθείσ νά μεταβώ εις Λονδίον, ένέκλεισα τούτον εκ νέου τήν πρωίαν. Όταν επανήλθον τό άπόγευμα έθηκα αυτόν παρὰ τασ νύμφασ. Εξήτασε ταύτασ μετά πολλήσ προσοχήσ, επανήλθεν όμως εις τήν μυρμηκίαν χωρίσ νά λάβῃ μηδεμίαν. Κατά ταύτην τήν στιγμήν ούδεις άλλος μύρμηξ εύρίσκετο εκτός τής φωλεάσ. Μόλις παρήλθεν έν λεπτόν επανήλθε μετά όκτώ άλλων φίλων, ο δέ μικρός στρατός κατηυθύνθη άπ' εύθείασ εις τασ νύμφασ· μόλις όμως είχαν διελθει τά δύο τρίτα του δρόμου των, ήχημαλώτισα εκ νέου τόν σημειωμένον μύρμηκα· μετ' όλίγασ στιγμήμασ καθ' ήσ διετέλεσαν άμηχανούντες οι λοιποί, επανήλθον εις τήν φωλεάν μετ' άξιοπαρητήρητου ταχύτητος. Μετά μίαν ώραν έθηκα τούτον εκ νέου παρὰ τασ νύμφασ, επανήλθε πάλιν χωρίσ νά λάβῃ μηδεμίαν εξ αυτών, αλλά μετά τινων δευτέρων λεπτών διαμονήν έν τή φωλεά επανήλθε μετά δέκα τριών άλλων φίλων. Ούτως ο μύρμηξ έφερον 21 φίλουσ. Και τούτουσ βεβαίωτατα επληροφόρησε περί τίνος έπρόκειτο, επειδή ο μύρμηξ ουδέποτε έφερον έν τή φωλεά νύμφην τινά, ούτοι δέ παρηκολούθησαν αυτόν, μη ιδόντες περί τίνος έπρόκειτο, αλλά μαθόντες παρ' αυτού τά συμβαίνοντα.

Άλλην τινά ήμέραν παρετήρουν μύρμηκα τινά του γένους *Atta testaceo-pilosa*, άνήκοντα εις μυρμηκίαν ήν τινά είχαν φέρει εξ Άλγερίασ. Όταν ούτος έθήρευεν εκτός τής φωλεάσ, έθηκα παρ' αυτώ πτώμα κυανής μεγάλης μνιάσ, όπερ άμέσως ήρξατο σύρον προς τήν φωλεάν. Εκάρρωσα τότε τήν μνίαν επί τεμαχίου φελλοϋ και έθηκα έν πυξίδι, ώστε ούδεις μύρμηξ ήδύνατο νά ιδῆ τήν μνίαν άν δέν άνέβαινε τά πλευρά τής πυξίδος. Ο μύρμηξ προσεπάθησεν, αλλά ματαιώσ νά σύρῃ τήν μνίαν· Όθησε ταύτην κατά ταύτην και εκείνην τήν διεύθυνσιν μάτην, μετά πολλάσ άγόνουσ προσπαθείασ επανήλθε κενός εις τήν μυρμηκίαν. Κατά τήν στιγμήν ταύτην ούδεις μύρμηξ εξήρχετο τής φωλεάσ. Ο μύρμηξ εισήλθεν εις τήν φωλεάν, δέν διέμεινεν όμως πολυ έν αυτή, σχεδόν μετά έν λεπτόν εξήλθε συνοδευόμενος από επτά φίλων. Έν τή ζέσει του ο πρώτος μύρμηξ πάραυτα προεπορεύθη τών λοιπών, οίτινες έθεώρουν τό συμβεβηκόσ μετά μεγαλειτέρασ ψυχραιμίασ, έφαίνοντο δέ άκουσίως προσελθόντες· ένόμιζέ τις ότι άφυπνίσθησαν μόλις εκ του ύπνου και ότι δέν είχαν έντελώσ εξυπνήσει. Ο πρώτος μύρμηξ έβάδιζεν επί κεφαλής μεταβαίνων κατ' εύθείαν εις τήν μνίαν. Οι άλλοι ήκολούθουν επί τοσούτον νωθρώσ, ώστε ο πρώτος μύρμηξ είκοσιν όλα λεπτά

διέμεινε μόνος παρὰ τήν μνίαν προσπαθών παντί τρόπω νά τήν άποσπάσῃ. Βλέπων ότι άπετύχχανεν, επανήλθεν εις τήν μυρμηκίαν χωρίσ νά συναντήσῃ καθ' ύδόν ούδένα τών φίλων του. Μετ' όλίγον εξήλθε πάλιν μετά συνοδίασ όκτώ φίλων. Ούτοι επίσης έβάδιζον μάλλον νωθρώσ ή οι προηγούμενοι, ότε δέ ειδόν ότι άπώλεσαν τόν οδηγόν των, πρώτον εις, κατόπιν δέ όλοι επανήλθον εις τήν φωλεάν. Έν τῷ μεταξύ πολλοί εκ του πρώτου άποσπάσματος συνήντησαν τήν μνίαν, εις μάιστα εξ αυτών κατώρθωσε ν' άποσπάσῃ ένα πόδα, όν τινά φέρων επανήρχετο ως έν θριάμβω εις τήν φωλεάν, εξ ήσ εξήλθε μετά 5 συντρόφων. Τό τελευταίον τούτο δέν έχει σημασίαν τινά, καθ' ότι πληροφορηθέντες οι μύρμηκες εκ του εισαχθέντος λαφύρου επείσθησαν ότι προϋκειτο περί σπουδαίου γεύματος, αι δύο όμως πρώται περιπτώσεισ πείθουσιν ότι πράγματι ύφίσταται τρόπος τις συνεννόησεωσ μεταξύ τών μυρμηκίων.

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

[Έπεται τό τέλος]

ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩ

Ο κ. Σάθασ έδημοσίευσε τελευταίον βίουσ Γερμανών άγίων, λατρουομένων υπό τής εκκλησίασ τής Κύπρου, προτάξασ του κειμένου τών βίων και προλεγόμενα, έν οις εκθέτει τά ιστορικά και έθνολογικά συμπεράσματα, άτινα εξαχόνται εκ τών βίων τούτων συνδυαζόμενων προς άλλασ ιστορικάσ πηγάσ. Τήν μελέτην του ταύτην ο κ. Σάθασ έδημοσίευσεν έν ταίσ Archives de l'Orient Latin (Τόμ. Β', 2, 1883. Σελ. 405—426.), εξεδωκε δέ και ιδιαίτερώσ υπό τόν τίτλον Vies des saints Allemands de l'eglise de Chypre, publiées par Constantin Sathas. Genes. 1884.

Χάριν τών πολλών συνοψίζομεν ένταύθα τά προλεγόμενα τής ειρημένησ μελέτης, παραλείποντες τασ πολυαριθμούσ παραπομπάσ, έφ' ών ο συγγραφέυσ βασίζει τά ιστορικά γεγονότα.

Η Κύπρος ως εκ τής γεωγραφικήσ αούτης θέσεωσ υπήρξε πάντοτε ή γέφυρα μεταξύ Άνατολήσ και Δύσεωσ. Η εκκλησία αούτης, θεμελιωθείσα υπό του Κυπρίου άποστόλου Βαρνάβα, άνυψώθη εις τοιαύτην περιωπήν, ώστε οι πρώτοι έπίσκοποι τής νήσου έτιμήθησαν ως μάρτυρες, τό δέ κήρυγμα τής χριστιανικήσ πίστεωσ υπό Κυπρίων ιεραρχών άφίκετο μέχρι Γερμανίασ. Γνωστόν δέ ότι ο άγιος Άφρος, ο πάτρων του Άουξ-βούργου (Augusta Vindelicorum) ήτο Κύπριος.

Έρημωθείσα ή νήσοσ υπό τών μεταξυ Έλλήνων και Ιουδαίων πολέμων, τών επιδημιών, τών σεισμών, τών πειρατικών έπιδρομών, διέμεινεν έρημος μέχρι τής άφίξεωσ τής Άγίασ Έλένης,

ἦτις ἐκ νέου κατώκησεν αὐτὴν, μετενεγκούσα πρὸ πάντων τοὺς Ἀλθανοὺς Στραθιώτας, οἵτινες ὑπερησιώθησαν τὴν νῆσον κατὰ τῶν εἰσβολῶν τῶν Ἀράβων.

Ἡ Κύπρος ὑπῆρξεν ὡσαύτως, ὡς ἐκ τῆς γενιαιότητος πρὸς τὴν Παλαιστίνην ὁ φιλόξενος σταθμὸς τῶν χριστιανῶν, τῶν ἐξ ὅλης τῆς Εὐρώπης μεταβαίνοντων εἰς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων τόπων. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐχρησίμευσε καὶ ὡς καταφύγιον πάντων τῶν πάσης ἐθνικότητος μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης, ὅποτε αὐτὴ ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων.

Ὁ Στέφανος Λουσιτιανός, ἀπαριθμῶν τοὺς τιμωμένους ἁγίους ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, παρατηρεῖ ὅτι ἐπὶ 422 ἁγίων οἱ 315 ἦσαν ξένης καταγωγῆς. Ἐτι καὶ νῦν δὲ ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐν χριστιανικῷ πνεύματι τιμᾷ ἐπὶ ἴσους ἁγίους διαφόρους, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἐκ τούτων δὲ μέγας ἀριθμὸς ἀνήκει εἰς τοὺς κατακτητὰς τῆς νήσου, ὅπερ διδεδεικέναι εἰς τὴν κυπριακὴν ἀγιογραφίαν διεθνῆς διαφέρει. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε καὶ οἱ Ἅγιοι Γερμανοὶ, ὧν τοὺς βίους περιέχει τὸ προκείμενον φρόντισμα, καὶ τῶν ὑποίων τὴν μνήμην ἔτι καὶ νῦν τιμῶσιν οἱ εὐσεβεῖς Κύπριοι.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀρίξεως τῶν ἁγίων τούτων εἰς Κύπρον διαφανοῦσιν οἱ Κύπριοι χρονολογοῦντες, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, καὶ τὰ Λειτουργικὰ βιβλία· ἀλλ' ἐκ τῶν δημοσιευμένων βίων ἐξάγεται ὅτι εἰς τὴν νῆσον ἦλθον πρὸ τῶν σταυροφοριῶν. Εἰς τούτων ὁ ἅγιος Θεράπων ἐπισκοπὸς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Γερμανίᾳ ἐκλεχθεὶς, καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν μετέβη εἰς Παλαιστίνην, καὶ ἐκ ταύτης εἰς Κύπρον, ὅπου ἐξελέχθη ἐπίσκοπος παραλίας πόλεως (Πάφου ἢ Καρπάσου;) ὅτε δὲ ὁ Ἀβουκὴρ (634) εἰσέβαλεν εἰς Κύπρον, κατεσφάγη, καθ' ἣν ὥραν ἐτέλει τὴν θείαν μυσταγωγίαν, τὸ δὲ σῶμά του κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τοῦ Ἀβδαλμελὲκ (690), ὅτε ὁ Ἰουστινιανὸς Β' διέταξε πάντας τοὺς χριστιανούς νὰ καταλίπωσιν τὴν νῆσον μετοικίζοντες εἰς Κύζικον.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων (690—697), μετηνάστευσαν εἰς τὴν νῆσον ἕτεροι 300 ἐρημίται Γερμανοὶ, ὧν ἡ μνήμη ἔτι καὶ νῦν τιμᾶται ἐν Κύπρῳ. Ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν τούτων ἔχομεν πλὴν τῆς πηγῆς τῶν βίων, καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι διετηρήθησαν ἀμετάβλητοι, ἐνῶ αἱ βιογραφίαι τῶν ἁγίων ὑπέστησαν ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας. Οὕτως ὑπὲρ τοῦ Ἀγ. Αὐξέντιου, ἐνός τῶν 300 Γερμανῶν ἐρημιτῶν, ἐψάλλετο τὸ ἐξῆς τροπάριον. «Χαίροις ἐὼν Κυπρίων φρουρὸς καὶ ἔρεισμα σεπτὸν καὶ τίτλος ἀδιάπτωτος, χαίροις Ἀλαμανίας βλα-

στός... Ἀλαμανίας ἄνθος τὸ τερπνότατον... Ἀλαμάνης τὸ βλάστημα τὸ φαιδρότατον... Αὐξέντιος ὁ μέγας, Ἀλαμάνων τὸ θράσος, κτλ.»

Ἐκ μόνον τῶν Λειτουργιῶν, πλὴν τοῦ Ἀγ. Θεράποντος, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς 300, δὲν γνωσκόμεν ὡς Γερμανοὺς εἰμὴ 4, τὸν Ἀγ. Αναστάσιον, Ἀγ. Αὐξέντιον, Ἀγ. Κενδέαν καὶ Ἀγ. Κωνσταντίνον. Ἀρχαιοτάτη ὁμῶς σημείωσις τῶν χρονολογῶν Μαχαιρᾶ καὶ Κυπριανοῦ, περιέχει πλὴρ τὸν κατάλογον τῶν Γερμανῶν ἁγίων μετὰ τῆς σημειώσεως τῶν μερῶν τῆς νήσου, ἐνθα εὐρίσκονται τὰ λείψανα αὐτῶν. Ὡσαύτως ἐξ ἐγκυκλίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσάνθου, προγενεστέρως τῶν Λειτουργιῶν τῶν Γερμανῶν ἁγίων, μανθάνομεν ὅτι περικαλλεῖς ναοὶ εἶχον ἐγεργῆ εἰς μνήμην αὐτῶν, καταστραφέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Κατὰ τὰς ἐντύπους Λειτουργίας, οἱ πλείστοι τῶν Γερμανῶν ἐρημιτῶν κατέφυγον εἰς τὸ ὀρεινότερον τμήμα τοῦ κυπριακοῦ Ὀλύμπου, καλούμενον Τραχίας ἢ Τράχωνας, ἐνθα ἔκειτο ἡ Κάρπασσος, ἥς οἱ κάτοικοι ἀπένεμαν ἐξαιρετικὴν λατρείαν εἰς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων τούτων· διὸ καὶ ἐν τοῖς ὕμνοις ὁ Αὐξέντιος καλεῖται «Καρπασσέων ὁ φρουρὸς». Ταῦτα δὲ ἄγουσι τὸν κ. Σάθαν εἰς τὸ ν' ἀποτολήμῃ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἐπόμενον ἐθιολογικὸν καὶ ἱστορικὸν συμπέρασμα.

Εἰς τὸ ὀρεινὸν τοῦτο τμήμα τῆς νήσου κεῖται τὸ χωρίον Ριζοκάρπασσο, οὗτος οἱ κάτοικοι ἔχουσι φυσιογνωμίαν ὅλως διαφόρον τῆς τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς Κύπρου, ὁμοίαν ὡς ἐκ τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ξανθοῦ χρώματος τῶν τριχῶν πρὸς τὴν τῶν βορείων λαῶν. Τοῦτο δὲ παρετήρησαν πάντες οἱ περιηγηταί. Τὰ χρονικὰ τῆς Κύπρου δὲν μνημονεύουσι παντάπασι ἀποικίας ξανθῆς φυλῆς εἰς τὴν νῆσον· τούναντιον, ὅλοι οἱ χρονολογοῦντες ἀναφέρουσιν ὅτι ἀποικία στρατιωτικὴ ἀλβανικῆς καταγωγῆς ἀποκατίστη ἐν Κύπρῳ ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατοντ., πρὸς προστασίαν τῶν παραλίων ἀπὸ τῶν πειρατῶν, διαμείνασα μέχρι τῆς 16ης, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Στραθιώται. Τούτους δὲ ἀναφέρουσι καὶ πλείστοι ἐκθέσεις εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας τῶν Ἑνετῶν διοικητῶν τῆς νήσου ὡς ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατονταετ. ἐνταῦθα ἀποκατασταθέντας.

Σημειωτέον εἰς ταῦτα ὅτι οἱ 300 ἅγιοι τῆς Κύπρου ἐν ἀρχῇ ἦσαν ἄνδρες μάχιμοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἀναφέρονται ἐν τοῖς ὕμνοις, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὁ χρονολογῶν Μαχαιρᾶς σημειοῖ ὅτι ὁ Ἀγ. Κωνσταντίνος ἦτο Στραθιώτης, ὃ ἐστὶ Ἀλβανός. Γνωστὸν δὲ ὅτι κατὰ τὴν 4ην ἑκατονταετηρίδα ἡ Ἠπειρος κατελήθη ὑπὸ τῶν Γότθων, ὧν αἱ ἀποικίαι ἐπεξετάθησαν πέραν τοῦ Ταύρου. Ἡ δὲ διήγησις τοῦ Μαχαιρᾶ λέγοντος ὅτι οἱ Κύπριοι ἐξήτησαν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἄν-

δρας μάχιμους συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου ἱστορούμενα, ὅτι ὁ Γότθος Φράβιτος διωρίσθη διοικητὴς τῶν παραλίων χωρῶν μεταξὺ Κιλικίας καὶ Παλαιστίνης.

Ἐκ τοιούτων λοιπῶν δεδομένων ὁ κ. Σάθας, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ κειμένῳ παραθέτει καὶ τὰς οἰκείας παραπομπὰς εἰς τοὺς χρονολογῶν καὶ βυζαντινοὺς συγγραφεῖς ἐξάγει, τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἀποικία τῆς Κύπρου ἦτο κρᾶμα Γότθων καὶ Ἀλβανῶν, καὶ ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι, ἅτε εὐαριθμότεροι, ἀπεροφήθησαν ὑπὸ τῶν ἐγχαυρίων, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ, πολυαριθμότεροι ὄντες, ἀντέστησαν μέχρι τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

Α. Μ.

Ο «ΧΡΟΝΟΣ» ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ «Χρόνου» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη τῇ 1 Ἰανουαρίου 1788. Τῇ 29 Νοεμβρίου 1814 τὸ φύλλον ἐτυπώθη δι' ἀτμοκινήτου πιεστηρίου· πρῶτην δὲ τότε φοράν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀτμοῦ ἐν τῇ τυπογραφικῇ τέχνῃ. Ἡ μηχανὴ, δι' ἧς ἐκτυποῦται νῦν ὁ «Χρόνος», ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ ἐνεστώτος ἰδιοκτῆτου τοῦ Οὐάλτερ, ἐκτυποῖ δὲ 24 χιλιάδας ἀντιτύπων ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Τὸ μέγαρον τοῦ «Χρόνου» ἐκ λαξευτῶν λίθων καὶ κέραμων ὑψοῦται εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἄστεως· ἀνεκαινίσθη δ' ἐκ θεμελίων πρό τινων ἐτῶν, κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Οὐάλτερ. Αἱ κέραμοι κατεσκευάσθησαν ἐν ἐργοστασίῳ τοῦ Οὐάλτερ, μετηνέχθησαν δ' εἰς Λονδίνον ὑπὸ ἐργατῶν αὐτοῦ. Εἰς τὸν ἀνώτατον ὄροφον εἶνε κατατεθειμέναι αἱ συλλογαὶ τοῦ «Χρόνου», ὑποκάτω δὲ κείνται τὰ μαγειρεῖα καὶ τὰ δύο ἐστιατόρια, ὧν τὸ ἐν χρησιμεύει εἰς τοὺς ὑπαλλήλους, τὸ δ' ἕτερον εἰς τοὺς στοιχειοθέτας καὶ ἐργάτας. Αἱ αἵθουσαι τῶν στοιχειοθετῶν φωτίζονται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἐν μιᾷ αἰθούσῃ κεῖται τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα τὸ συνδέον κατ' εὐθείαν τὸ γραφεῖον τοῦ «Χρόνου» πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτοῦ του. Τὰ τηλεγραφήματα ἀνελίσσονται εἰς μακρὰς λωρίδας, ἐξ ὧν γίνονται εὐθύς ἡ στοιχειοθέτησις. Κατὰ τὴν τελευταίαν Σύνοδον, τὰ πρακτικὰ τοῦ Κοινοβουλίου διεβιβάζοντο εἰς τὸ τυπογραφεῖον διὰ τοῦ τηλεφώνου. Ὁ στενογράφος ἐλάμβανε, κατὰ τὸ σῆμα, σημειώσεις, αἵτινες ἀντιγραφόμεναι ἀνεγινώσκοντο τηλεφωνικῶς εἰς ὑπάλληλον τοῦ «Χρόνου», ὅστις ὑπηγόρευεν αὐτὰς τοῖς στοιχειοθέταις. Τὸ χειρόγραφον ἐπέμπετο βραδύτερον ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ ἐχρησίμευε διὰ τὰς δι-
ορθώσεις. Ἐνα ὅλον ὄροφον πληροῦσι τὰ γραφεῖα τῶν συντακτῶν. Τὸ δωμάτιον τοῦ διευθυντοῦ συνδέεται δι' ἰδίου τηλεγραφικοῦ σύρματος πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πρακτορείου Ρέουτερ. Εἰς τὸ ἰσόγειον κείνται αἱ μηχαναὶ, τὰ χυτήρια καὶ ἡ δια-

χείρισις. Ἡ διανομὴ τοῦ φύλλου ἄρχεται περὶ τὴν τετάρτην πρωΐνῃν ὥραν. Τὰ γραφεῖα, εἰς ἃ γίνονται δεκταὶ αἱ εἰδοποιήσεις καὶ δίδονται αἱ ἀπαντήσεις, ἔχουσιν ἰδιαιτέραν εἰσοδὸν, ἀνάγονται δ' εἰς ἰδιαιτέρον τμήμα, τὸ ἀεπὶ τῶν γραμμάτων καὶ ἐρευνῶν. Ὁ «Χρόνος» ἐκτυπῶνται καθ' ἑκάστην εἰς 70 χιλιάδας ἀντιτύπων πλὴν τῆς εβδομαδιαίας ἐκδόσεως. Αἱ πρόσδοι μετὰ τῶν εἰδοποιήσεων ἀνέρχονται εἰς 26 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος! Ἡ «Σημεία» εἰσπράττει μόνον 1/4 ἑκατομμύριον, ὁ δὲ «Ἡμ. Τηλέγραφος» τρία ἑκατομμύρια. Πρὸ τριακοντα ἐτῶν ὁ «Χρόνος» παρετήρησεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς του ἐξισοῦτο πρὸς τὸν τοῦ ἀνηθηροτάτου δουκάτου τῆς Γερμανίας. Ἐν ἔτει 1830 ἀπέτισεν εἰς τὸ δημόσιον ὡς φόρον ἐπὶ τῶν εἰδοποιήσεων 1,730,000 φράγκα· ἐὰν ὑπῆρχε δὲ καὶ νῦν ὁ φόρος ἐκεῖνος, θ' ἀπέφερε περὶ τὰ ἑνδεκα ἑκατομμύρια. Τὸ ἀνώνυμον τηρεῖται αὐστηρῶς. Οἱ συντάκται θυσιάσαντες τὴν ἀτομικότητά των, ἐμεγάλυναν τὴν ἐφημερίδα. Ἀλλὰ τὸ ἀπόβροχτον δὲν τηρεῖται ἀπολύτως, καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ φιλολογικῶς ὁμίλοις εἶναι συνήθως γνωστοὶ οἱ συντάκται τῶν διαφόρων ἄρθρων. Πολλάκις ἐν τῷ «Χρόνῳ» δημοσιεύονται ἐπιστολαὶ περὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων, οἱ γράφοντες δ' αὐτὰς, κρυπτόμενοι ὑπὸ ψευδώνυμα ἢ ἀρχικὰ γράμματα, εἶναι γνωστοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες. Ὁ λόρδος Βηκονσφῆλδ' ὑπέγραψε «Ρουινμῆδης», ὁ δὲ Ἄρκουρ «Ἱστορικός». Ἐκ τῶν συνεργατῶν τοῦ «Χρόνου» πολλοὶ εἶναι ἄνδρες ἐπιφανεῖς, π. χ. ὁ Λαγιάρδος, ὁ Καίρη, ὁ Κάρλυλ, ὁ Ραίθουκ, ὁ Λώβε, ὁ νῦν ὑφυπουργὸς Κουρτεναί. Ὁ συντάκτης τῆς οικονομικῆς ἐπιθεωρήσεως, οἱ ἐπικριταὶ τῶν φιλολογικῶν, τῶν μουσικῶν καὶ τῶν δραματικῶν ἔργων εἶναι πάντες ἄνδρες εἰδικοί. Ὁ ἐκδότης (ἀρχισυντάκτης) τοῦ «Χρόνου» Τσένερ, ἀποθανὼν πρὸ δύο ἐβδομάδων, γνωστὸς ἐγένετο τὸ πρῶτον ὡς καθηγητὴς τῆς ἀραβικῆς. Ἐκ τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ «Χρόνου» ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διασημότεροι εἶναι ὁ ἐν Παρισίοις Βλῶβιτς, ὁ ἐν Βερολίνῳ Ρούσελ, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μακένζης Βάλλας. Πρῶτος ὁ «Χρόνος» εἰσήγαγε πρὸ τριακονταετίας τὸ σύστημα τῶν ἰδιαιτέρων ἐν πολέμῳ ἀνταποκριτῶν, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ τοῦ Ρούσελ ἐκ Κριμαίας ἐνεποίησαν βαθυτάτην αἰσθησιν. Ἐκτοτε ἡ περὶ τὴν μεταφορὰν τῶν εἰδήσεων ταχύτης προήχθη εἰς τὸ ἑπακρον. Πολλάκις σπουδαῖα συμβάντα δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ «Χρόνου», πρὶν ἢ περιέλθωσιν εἰς γῶσιν τῆς κυβερνήσεως.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κύριος Ψ*, μεθ' ὅλας τὰς σικηνὰς ἄς καθ' ἑκάστην τῶν κάμνει ἡ οὐχόλογος σύζυγός του, εἶχει ἀνεξάντλητον ὑπομονήν. Προχθὲς νέα πάλιν

